
Familiernes formue og gæld

Af Asger Lau Andersen, Anders Møller Christensen og Nick Fabrin Nielsen, Økonomisk Afdeling, Sigrid Alexandra Koob og Martin Oksbjerg, Statistisk Afdeling og Ri Kaarup, Kapitalmarkedsafdelingen

---

1. INDLEDNING OG SAMMENFATNING

Sammenlignet med andre lande har de danske husholdninger en meget stor gæld i forhold til deres indkomst. Det har tiltrukket en betydelig opmærksomhed hos bl.a. Den Internationale Valutafond, IMF, og kreditvurderingsbureauerne. Europa-Kommissionen (2012) har for nyligt fremhævet husholdningernes store bruttogæld som et faresignal, idet man dog også anerkender, at det delvist afspejler en meget stor pensionsopsparring og et udstrakt socialt sikkerhedsnet.

På makroniveau har disse forhold for nyligt været belyst i Kvartalsoversigten, dels af Isaksen mfl. (2011), dels af Kramp mfl. (2012). Samlet set modsvares den store bruttogæld af store aktiver, bl.a. via udbredelsen af arbejdsmarkedspensioner, men det kan ikke afgøres med tal for den samlede økonomi, om de personer, der har stor gæld, også har store aktiver. Hvis det er tilfældet, er udviklingen mindre bekymrende, end hvis det er forskellige personer, der overvejende har henholdsvis gæld og aktiver.

I denne artikel undersøger vi på familieniveau, hvordan bruttogælden er sammensat på familier i forskellige indkomstintervaller og aldersgrupper, og i hvilken grad gælden modsvares af forskellige typer af aktiver. Sammenlignet med andre undersøgelser, fx De Økonomiske Råd (2008) og Økonomi- og Erhvervsministeriet (2010), er der mere fokus på gældens fordeling.

De danske familiers internationalt set store bruttogæld er koncentreret i familierne med de højeste indkomster. De 20 pct. af familierne, der havde de højeste indkomster efter skat i 2010, havde således 53 pct. af familiernes samlede bruttogæld. Den halvdel af familierne, der havde de laveste indkomster, havde i alt 14 pct. af bruttogælden.

Blandt familierne med de højeste indkomster er forholdet mellem bruttogælden og indkomsten efter skat, bruttogældskvoten, højest for familier, hvor den ældste person er i trediveerne, hvorefter bruttogældskvoten generelt aftager med stigende alder.

I de enkelte aldersgrupper har familier med høj indkomst som hovedregel en højere bruttogældskvotende end familier med lavere indkomst. Det

er et tegn på, at gælden ofte er stiftet for at finansiere køb af luksusgoder, herunder en større bolig.

Hovedindtrykket er således, at de familier, der har gælden, også har indkomsten til at betale de tilknyttede ydelser.

Den procentvise ændring i bruttogælden fra 2002 til 2010 er størst for de ældste aldersgrupper i undersøgelsen. Der har også været relativt store procentvise stigninger blandt familierne i de laveste indkomstgrupper. Målt i kroner har stigningen dog været klart størst for familier med høj indkomst samt for familier i midten af aldersfordelingen.

Familierne i denne analyse havde ved udgangen af 2010 aktiver for næsten 3.400 mia. kr., når deres pensionsformuer ikke tælles med. Denne værdi er omtrent det dobbelte af bruttogælden, og fast ejendom i Danmark for ca. 2.600 mia. kr. er det dominerende aktiv. Ud over den udeladte pensionsformue indgår en række andre aktiver ikke i opgørelsen på grund af manglende oplysninger. Det drejer sig bl.a. om kontantbeholdningerne og værdien af familiens varige forbrugsgoder i form af biler, både, indbo mv. Værdien af private andelsboliger er heller ikke oplyst.

Fordelingen af aktiverne er i lighed med fordeling af bruttogælden meget skæv. Det er overvejende familier med stor bruttogæld, der har aktiver af stor værdi. I gruppen af familier helt uden bruttogæld, er der dog også en række familier med betydelige aktiver.

Selv om værdien af aktiverne er næsten dobbelt så stor som bruttogælden, er der alligevel tale om, at mere end hver tredje familie i 2010 havde nettogæld.

I de ældste aldersgrupper er forekomst af nettogæld ikke udbredt. Til gengæld er det mere end hver anden familie i aldersgruppen 25-34 år, der har nettogæld, uanset indkomstens størrelse, hvilket bl.a. må tilskrives gæld stiftet i forbindelse med uddannelse.

De fleste familier med nuværende eller tidligere tilknytning til arbejdsmarkedet vil have et aktiv i form af en opsparing til pensionsformål. Det opsparingsbaserede pensionssystem er fortsat under udbygning, så pensionsformuerne er vokset en del mere end indkomsterne gennem de seneste årtier.

Familiens pensionsformue vil generelt være mindre likvid end de øvrige aktiver, men viden om, at der spares op til pension må ventes at indgå i familiens øvrige dispositioner. Således vil familier i pensionsalderen i stigende grad kunne betale renter og afdrag på gæld uden at lide afsavn, og dermed vil det i højere grad end tidligere være uproblematisk at have en vis bruttogæld, når pensionsalderen nås.

Pensionsformuen beskattes i modsætning til de fleste andre aktiver, når den gøres disponibel. Efter en skønnet beskatning udgjorde famili-

ernes pensionsformue, ekskl. værdien af tjenestemandspensioner, ved udgangen af 2010 omkring 1.500 mia. kr. En tredjedel af familierne havde en pensionsformue efter skat på mere end 1 mio.kr.

Tages der hensyn til pensionsformuen, er det mindre end hver fjerde familie, der har nettogæld. Nettoformuen stiger kraftigt med alderen. Halvdelen af familierne i aldersgruppen 60-64 år har en nettoformue, der er mere end fem gange så stor som deres årlige indkomst efter skat, og for en fjerdedel af familierne i denne aldersgruppe er nettoformuen mere end otte gange årsindkomsten.

De danske familiers store bruttogæld vidner om, at de af mange grunde er flittige brugere af det finansielle system, da bruttogælden generelt modsvares af endnu større aktiver. Balancen mellem bruttogæld og aktiver kan især forklares med udgangspunkt i familiernes indkomst, alder, boligpriserne og pensionssystemets indretning.

Familierne er overvejende brugere af det finansielle system, ikke misbrugere. Det generelle billede kan dog ikke skjule, at nogle familier er forgældede i den forstand, at de med egen indkomst må vurderes at få svært ved at håndtere deres gæld. Gældsproblemerne i familier med nettogæld er øget i perioden, men faldet i det generelle renteniveau og den øgede udbredelse af rentetilpasningslån har mindsket rentebyrden. Med de gældende økonomiske udsigter kan omfanget af de gældssatte familier dog ikke anses for en trussel mod hverken husholdningssektoren eller den finansielle sektor.

I forhold til den finansielle sektors sundhed underbygger resultaterne, at forholdet mellem gæld og indkomst i familierne er sådan, at det ikke er fra familierne, man finder de største trusler mod den finansielle stabilitet. Den finansielle sektors tab knyttet til husholdningskunder har hidtil været beskedne trods den stigende bruttogæld og nogle år med stigende arbejdsløshed. Som ventet fremgår det dog også tydeligt, at familier med længere arbejdsløshedsperioder er i en mere sårbar situation end andre. Hvis der opstår en mere udbredt arbejdsløshed end nu, må tabene på de private kunder derfor ventes at stige.

Endeligt skal det pointeres, at det langt fra er alle mulige analyser af disse registerdata, der er udført. Der er således ikke foretaget økonomiske analyser, hvor de enkelte familier følges over tid. Yderligere analyser vil uden tvivl kunne tilvejebringe ny viden, herunder modificere nogle konklusioner og styrke andre.

2. DE ANVENDTE DATA

Analyserne bygger primært på anonymiserede registerdata fra Danmarks Statistik vedrørende årene fra 2002 til 2010, om end ikke alle regi-

HVORDAN DEFINERES EN FAMILIE?	Boks 1
<p>Analyserne i denne artikel er foretaget med <i>familien</i> som analyseenhed. Inddelingen af befolkningen i familier er foretaget ud fra Danmarks Statistiks definition af såkaldte E-familier. En familie består ifølge denne definition af enten én eller to voksne samt eventuelle hjemmeboende børn. To voksne regnes som medlemmer af den samme familie, hvis de bor sammen og opfylder mindst ét af nedenstående kriterier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er ægtefæller eller registrerede partnere • Har mindst ét fælles barn registreret i CPR • Er af hvert sit køn med under 15 års aldersforskel, ikke er i nær familie med hinanden og bor i en husstand, hvor der ikke bor andre voksne personer. <p>Voksne, der bor på samme adresse, men ikke opfylder mindst ét af ovenstående kriterier, regnes som tilhørende hver deres familie.</p> <p>Hjemmeboende børn regnes som medlemmer af forældrenes familie, hvis de er under 25 år, bor på samme adresse som mindst én af forældrene, aldrig har været gift eller indgået i registreret partnerskab og ikke selv har børn, der er registreret i CPR.</p> <p>En familie kan med disse kriterier kun bestå af to generationer. Er der flere end to generationer, der bor på samme adresse, er det de to yngste generationer, der danner familie sammen.</p>	

stre er opdaterede til at omfatte 2010. Oplysningerne om familiernes pensionsformuer tager udgangspunkt i arbejder lavet for Velfærdskommissionen vedrørende 2003. Data dannes med familien som økonomisk enhed. Den statistiske definition af en familie fremgår af boks 1.

Gennemgang af datamaterialet afdækkede, at der var en del familier, der havde en indkomst efter skat, der var nul eller negativ. Da forholdet mellem gæld og indkomst efter skat anvendes i flere af de efterfølgende analyser, medtages kun familier, hvis årsindkomst efter skat er mindst 25.000 kr. De herved udelukkede familier domineres af helt unge. Endvidere indgår familier med selvstændige ikke, og alle voksne i familien skal være fuldt skattepligtige i Danmark, for at familien medtages i analysen. Betydningen af disse fravalg fremgår af tabel 1.

Analysen for 2010 vedrører således 91 pct. af familierne, som har 89 pct. af de samlede indkomster efter skat, 74 pct. af bruttogælden og 77 pct. af de registrerede aktiver.

Alle indkomstoplysninger og de fleste formueoplysninger stammer fra årsopgørelserne for de enkelte familiemedlemmer. Det indebærer, at uregistrerede indkomster ikke indgår, at private gældsforhold ikke indgår, at beholdning af kontanter ikke indgår, at værdien af familiens varige forbrugsgoder, herunder biler, både, indbo og kunst, ikke indgår, ligesom værdien af private andelsboliger ikke indgår, mens evt. gæld i forbindelse med erhvervelsen af disse aktiver vil være med.

AGGREGEREDE TAL FOR UDVALGTE GRUPPER AF FAMILIER, 2010 Tabel 1

	Antal familier	Indkomst efter skat, mia. kr.	Passiver, mia. kr.	Andel af passiver for alle familier, pct.	Aktiver, mia. kr.	Andel af aktiver for alle familier, pct.
Alle familier	2.836.759	882,4	2.371,2	100,0	4.387,9	100,0
Familier med selvstændige	166.713	88,0	582,1	24,6	974,2	22,2
Familier uden fuld skattepligt	54.288	6,3	10,5	0,4	16,5	0,4
Familier med indkomst efter skat under 25.000 kr.	74.225	-2,9	56,5	2,4	74,6	1,7
Familier med præcis nul indkomst efter skat	36.152	0,0	1,3	0,1	0,4	0,0
Familier med negativ indkomst efter skat	8.900	-3,2	49,3	2,1	65,4	1,5
Familier uden selvstændige, med fuld skattepligt, og med indkomst efter skat på mindst 25.000 kr.....	2.570.518	789,2	1.762,5	74,3	3.371,6	76,8

Anm.: Familier med selvstændige er defineret som de familier, hvori mindst ét af de voksne medlemmer kan klassificeres som selvstændig eller medarbejdende ægtefælle. Klassifikationen dannes ud fra oplysninger om personens væsentligste indkomstkilde. Familier uden fuld skattepligt er defineret som de familier, hvor mindst ét af de voksne medlemmer har mindre end fuld skattepligt til Danmark. Pensionsformuer er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Fast ejendom i Danmark (ekskl. andelsboliger) indgår i formuen til tilnærmede markedspriser. For hver amt/region bruges forholdet mellem de kontante salgspriser på ejendomme solgt i fri handel og ejendommens vurdering til at korrigere ejendomsvurderingen fra årsopgørelsen.

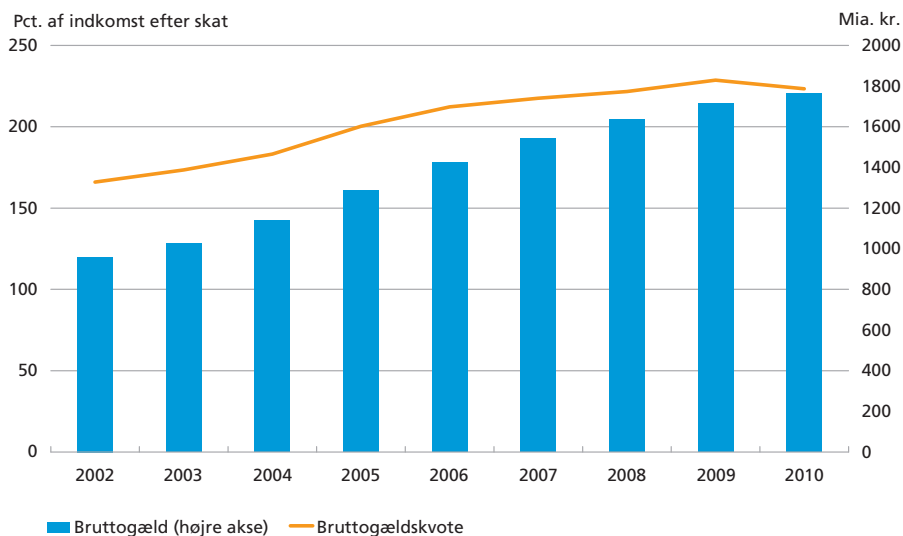
Sammenlignet med de danske tal for husholdningernes indkomst- og gæld, som blev analyseret af Isaksen mfl. i kvartalsoversigten, 4. kvartal 2011 er der nogle forskelle, som især afspejler, at datakilderne er forskellige. Den nævnte artikel benytter nationalregnskabstal, som inkluderer indkomster, aktiver og gæld i non-profit organisationer rettet mod husholdninger. Disse organisationer er naturligvis ikke en del af denne undersøgelse, der er bygget op om familien. En anden vigtig forskel er, at gæld i form af restancer til det offentlige indgår i nationalregnskabs finansielle konti, men ikke i familiendasættet. Desuden benyttes lidt forskellige indkomstbegreber. Familiens indkomst efter skat er i denne analyse opgjort ekskl. lejeværdi af egen bolig og indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger. Renteudgifter er ikke fratrukket i familiens indkomst.

3. FAMILIERNES BRUTTOGÆLD

Lægges bruttogælden sammen for de over 2,5 millioner familier, der indgår i analysen, genfinder man den kraftigt stigende bruttogæld i årene fra 2002 til 2010, jf. figur 1. Bruttogælden er også vokset langt

AGGREGERET BRUTTOGÆLD OG AGGREGERET BRUTTOGÆLDSKVOTE

Figur 1

Anm.: Den aggregerede bruttogældskvotepå er udregnet som den aggregerede bruttogæld divideret med den aggregerede indkomst efter skat for alle familier i populationen.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

mere end årsindkomsterne efter skat, så forholdet mellem de to, bruttogældskvoten, er øget fra 1,7 til 2,2. I 2010 voksede indkomsterne efter skat dog lidt hurtigere end bruttogælden, så den aggregerede bruttogældskvotepå faldt en anelse i forhold til 2009.

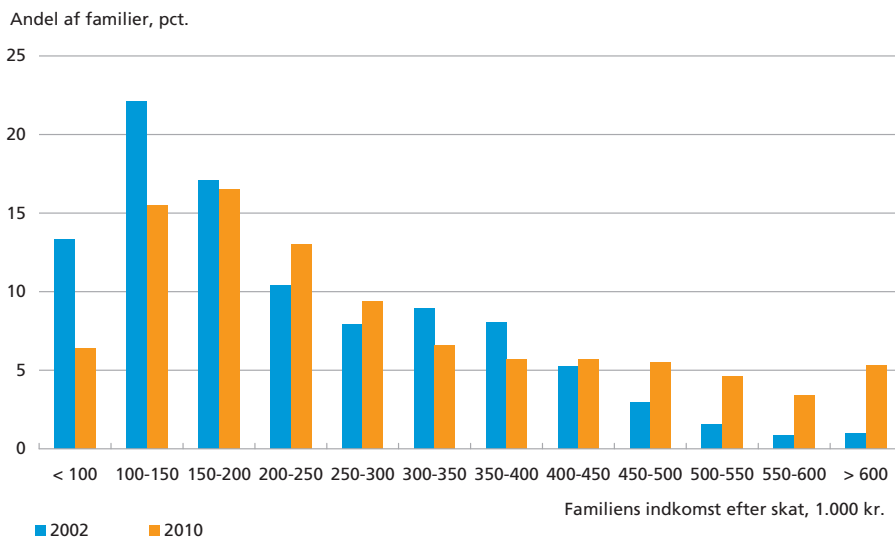
Af figur 2 fremgår, hvorledes familiernes indkomst efter skat var fordelt i 2010. Det velkendte forhold, at indkomstfordelingen er højreskæv, ses tydeligt. Det afspejler dels indkomstforskelle på individniveau, dels forskelle i familiestørrelse. Derudover afspejler figuren også, at de nominelle indkomster generelt var højere i 2010 end i 2002.

Figur 3 viser, hvorledes familiernes bruttogæld er fordelt. Næsten en fjerdedel af alle familierne havde overhovedet ikke gæld i 2010, halvdelen havde en gæld på mindre end 1 mio.kr., mens den sidste fjerdedel havde over 1 mio.kr. i bruttogæld. Lidt over 5 pct. af familierne havde en bruttogæld på mere end 2,5 mio. kr. Sammenlignet med 2002 har der været en stærk vækst i andelen af familier med stor gæld.

Figur 4 viser forholdet mellem bruttogælden og indkomsten efter skat, bruttogældskvoten. Herved bliver oplysninger for 2002 og for 2010 umiddelbart sammenlignelige, da der automatisk korrigeres for den generelle indkomstvækst i perioden. I halvdelen af familierne var bruttogælden i 2010 mindre end indkomsten efter skat. I den modsatte ende af skalaen havde hen ved 15 pct. af familierne en bruttogæld, som var mindst fire gange så stor som deres indkomst efter skat. Forholdet mel-

FORDELING AF FAMILIERNES INDKOMST EFTER SKAT

Figur 2

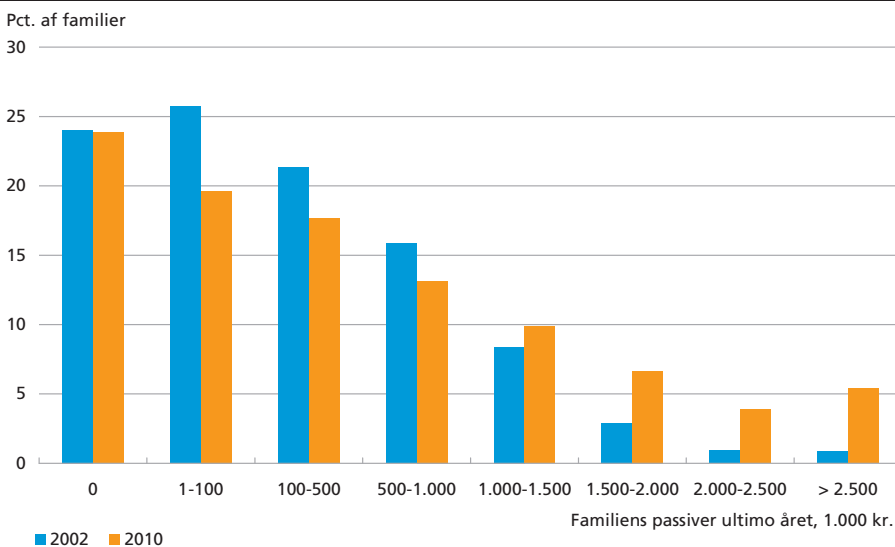

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

lem gæld og indkomst giver en ide om, hvor byrdefuld gælden er for den enkelte familie. Man kan dog ikke angive præcise tærskelværdier for, hvornår gælden må anses for problematisk stor. Det vil afhænge af indkomsten og udsigterne for denne. Derudover vil det afhænge af, hvor godt familiens økonomi kan bære en generel rentestigning i frem-

FORDELING AF FAMILIERNES PASSIVER

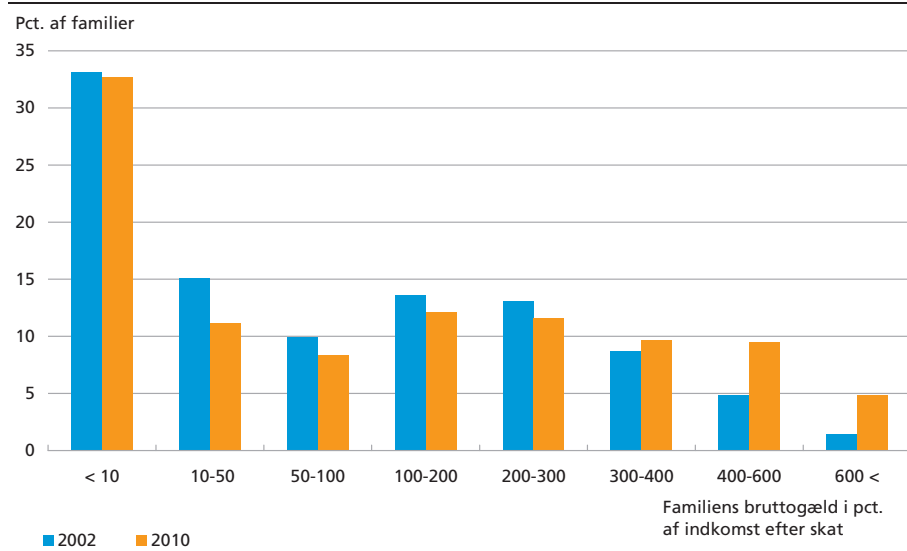
Figur 3

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

FORDELING AF FAMILIERNES BRUTTOGÆLDSKVOTE

Figur 4

Anm.: Bruttogældskvoten er udregnet som bruttogælden ultimo året i pct. af familiens indkomst i alt efter skat.
Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

tiden, af familiens levevis, omfanget af dens realiserbare aktiver og familiens mulighed for at få økonomisk støtte fra fx bredere familierelationer. Det har ikke været muligt på familieniveau at dele bruttogælden op efter låneform og rentefølsomhed, hvilket det er hensigten at gøre i en fremtidig analyse.

Fra 2002 til 2010 er andelen af familier, der har en bruttogæld på mere end fire gange indkomsten efter skat, fordoblet, mens andelen med en bruttogæld under årsindkomsten er faldet betydeligt.

Bruttogældskvote, indkomst og alder

En høj bruttogældskvote vil enten afspejle, at bruttogælden absolut set er stor, eller at indkomsten er beskeden, eventuelt begge dele. Der er teoretisk set god grund til at forvente en positiv sammenhæng mellem indkomstens størrelse og bruttogælden. Familier, der har fået en indkomstfremgang og venter at have den i fremtiden, vil være tilbøjelige til at stifte gæld, så de både kan erhverve en god bolig, et godt transportmiddel og i øvrigt have et privatforbrug, der står i forhold til den nye høje forventede indkomst. I den udstrækning, de finansielle institutioner kan få en tilstrækkelig grad af sikkerhed for, at lånet kan betales tilbage, ofte via låntagers sikkerhedsstillelse i fast ejendom eller varige forbrugsgoder, har institutionerne også en interesse i at yde lånet. I en situation som skitseret vil den bruttogæld, der fremkommer, bidrage til at øge velfærden for de implicerede familier. Bagsiden er selvfølgelig, at

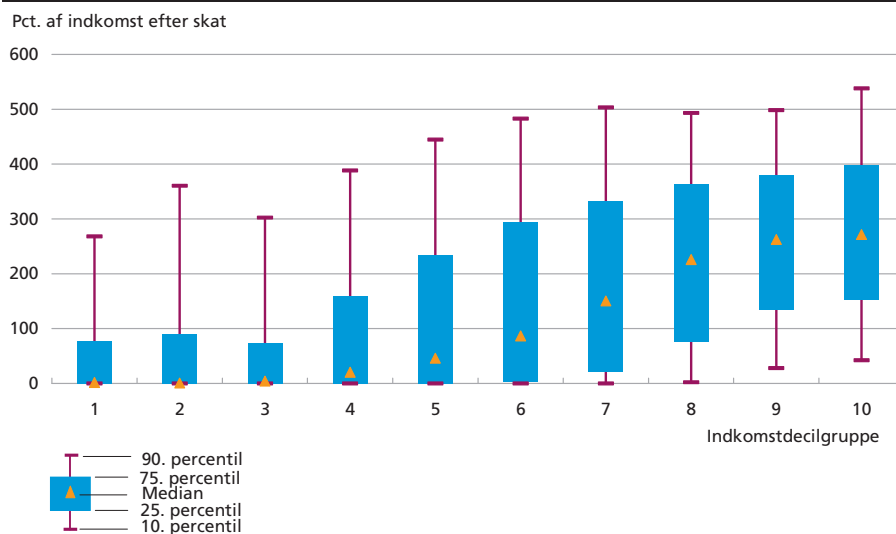
hvis forventningerne til fremtidig indkomst skuffes, vil familierne have svært ved at betale de aftalte ydelser på lånet og vil få en nedsat velvære som følge af en stor og vanskelig håndterbar gæld, ligesom långiver på samme tid risikerer at lide et tab.

Det er næppe muligt at beregne teoretisk velbegrundede værdier for det optimale forhold mellem bruttogæld og aktuel indkomst. For unge familier med et forventet permanent indkomstløft af en vis størrelse vil det være rationelt at stifte en betydelig gæld, hvis den kan overskue de involverede risici knyttet til skuffede forventninger, herunder konsekvenserne af sociale begivenheder som arbejdsløshed og skilsmisse, og den mulige afhængighed af den fremtidige renteutvikling, hvis der ikke vælges lån med fast rente. For en familie tættere på pensionsalderen vil en indkomstfremgang oftest være mere midlertidig og derfor ikke på samme måde være i stand til at bære en gældsætning. Familiens alder må derfor også ventes at spille en stor rolle for bruttogældens størrelse.

Figur 5 viser fordelingen af familiernes bruttogældskvoter inden for forskellige indkomstgrupper i 2010. Familierne deles op i 10 grupper, såkaldte decilgrupper, efter størrelsen af deres indkomst efter skat. I hver af disse 10 lige store grupper viser figuren, hvorledes bruttogældskvoten er fordelt. Medianen angiver bruttogældskvoten for den midterste familie i hver indkomstgruppe, når familierne rangordnes efter størrelsen af bruttogældskvoten. Den 10. percentil angiver tilsvarende, at 10

FORDELING AF FAMILIERNES BRUTTOGÆLDSKVOTE PÅ TVÆRS AF INDKOMSTDECILGRUPPER, 2010

Figur 5

Anm.: Grupperingen af familier i indkomstdecilgrupper er foretaget ud fra indkomsten efter skat.

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

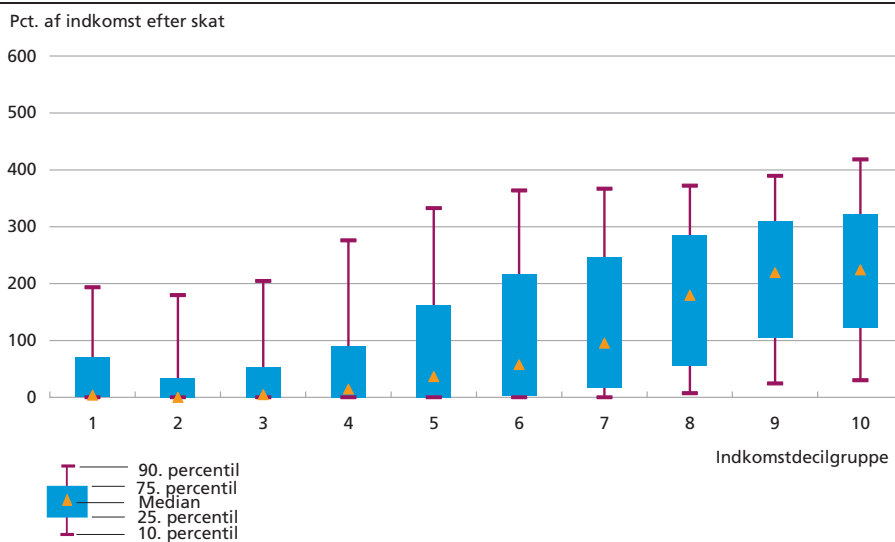
pct. af familierne har en bruttogældskvot, der er lavere end markeringen. Den 90. percentil viser, at 10 pct. af familierne har en bruttogældskvot, der overstiger markeringen.

Der ses et meget tydeligt mønster: Forholdet mellem bruttogæld og indkomst efter skat stiger kraftigt med indkomstens størrelse. I hver af de tre laveste indkomstdecilgrupper har den midterste familie slet ingen bruttogæld. Det drejer sig om familieindkomster efter skat op til 173.000 kr. I de efterfølgende indkomstdecilgrupper stiger medianen for forholdet mellem bruttogæld og indkomst fra indkomstgruppe til indkomstgruppe, så medianfamilien i den øverste indkomstdecilgruppe har en bruttogæld, der er lidt over 2½ gange den årlige indkomst efter skat. Den øverste indkomstdecilgruppe omfattede i 2010 familier med en indkomst efter skat på mere end 565.000 kr. Mønstrer fra medianen går i hovedtræk igen i de andre percentiler. Fra og med den fjerde indkomstdecilgruppe stiger den 75. percentil med stigende indkomst. 25 pct. af familierne i den højeste indkomstgruppe har således en bruttogæld, der er mere end 4 gange årsindkomsten efter skat. Blandt familierne i den laveste indkomstgruppe havde de 10 pct. mest forgældede i 2010 en bruttogæld på mindst 2,8 gange indkomsten efter skat. Det tilsvarende tal i de fem højeste indkomstgrupper var omkring fem.

Det samme mønster genfindes i 2002, men bruttogældskvoterne er på et lavere niveau, jf. figur 6. Det gør sig gældende i hele fordelingen.

FORDELING AF FAMILIERNES BRUTTOGÆLDSKVOTE PÅ TVÆRS AF INDKOMSTDECILGRUPPER, 2002

Figur 6

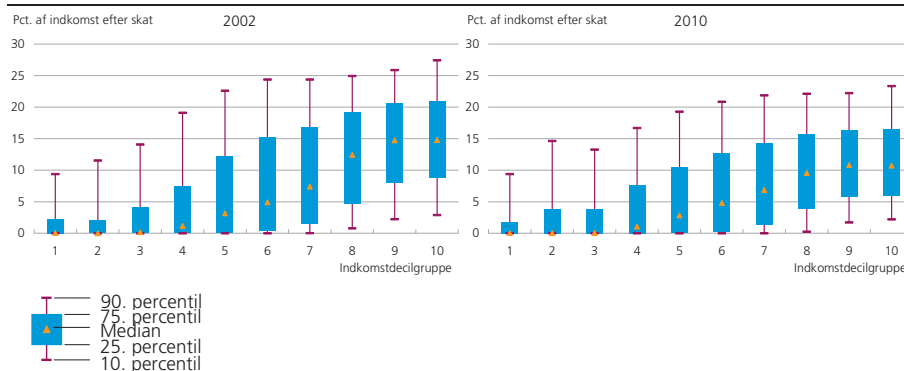

Anm.: Grupperingen af familier i indkomstdecilgrupper er foretaget ud fra indkomsten efter skat.

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

**FORDELING AF FAMILIERNES RENTEBYRDE PÅ TVÆRS AF
INDKOMSTDECILGRUPPER**

Figur 7

Anm.: Rentebyrden er udregnet som familiens renteudgifter i procent af indkomsten efter skat.

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

Selv om bruttogældskvoterne er steget i næsten alle indkomstdecilgrupper fra 2002 til 2010, er rentebyrden, defineret som familiens renteudgifter i forhold til indkomsten efter skat, aftaget for langt de fleste familiers vedkommende, jf. figur 7. I den højeste indkomstgruppe betalte medianfamilien i 2010 ca. 10 pct. af indkomsten efter skat i rente mod ca. 15 pct. i 2002. Det er en konsekvens af, at renteniveauet generelt har været faldende, og at rentetilpasningslån har vundet stor udbredelse i perioden.

Det generelle billede fra figurerne 5 og 6 er, at det primært er familier med høj indkomst, der har en stor bruttogældskvot. Sammenhængen mellem indkomst og bruttogældskvot kompliceres imidlertid af, at begge størrelser er systematisk relateret til familiemedlemmernes alder. Yngre familier vil som tidligere nævnt ofte have en større bruttogældskvot end ældre, mens indkomsten må forventes at stige med alderen indtil et vist punkt, hvorefter den aftager. For at opnå et renere billede af sammenhængen mellem bruttogældskvot og indkomst har vi derfor undersøgt, hvordan de to størrelser samvarierer inden for givne aldersgrupper. Den positive sammenhæng mellem bruttogældskvot og indkomst efter skat genfindes inden for alle aldersgrupper, jf. tabel 2.

I forbrugsteori kaldes et gode, der er kendetegnet ved, at forbruget af det pågældende gode stiger procentvist mere end indkomsten, når indkomsten stiger, for et luksusgode. Bruttogæld opfører sig tilsvarende, hvilket er et tegn på, at gælden ofte stiftes for at finansiere køb af luksusgoder eller for at foretage investeringer, herunder købe bolig.

I det ovenstående belyste vi, hvordan bruttogældskvoten samvarierer med indkomsten efter skat, givet alderen på familiens ældste person. På tilsvarende vis kan vi undersøge sammenhængen mellem bruttogældskvot og alder givet familiens indkomstniveau. I det følgende belyser vi således, hvordan forholdet mellem bruttogæld og indkomst i 2010 varie-

MEDIANBRUTTOGÆLDSKVOTER FORDELT EFTER ALDER OG INDKOMST, 2010

Tabel 2

Bruttogældskvot, median, pct.	Indkomstdecilgruppe									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ældste i familien 15-24 år	0,0	3,8	9,8	16,8	22,2	28,4	44,9	146,0	187,2	61,5
25-29 år	45,8	33,1	31,9	39,6	53,2	67,1	101,2	262,6	315,7	274,7
30-34 år	65,6	46,1	40,0	46,8	65,7	97,2	157,2	293,2	340,4	355,5
35-39 år	59,5	43,2	32,8	41,5	60,4	89,7	171,2	286,4	324,0	344,8
40-44 år	50,1	39,3	29,3	35,0	56,7	80,1	150,2	256,1	287,3	305,0
45-49 år	50,5	39,3	27,4	34,9	56,8	79,6	142,7	227,8	253,1	265,0
50-54 år	41,8	36,1	25,0	33,3	59,1	96,7	164,9	209,2	229,3	242,8
55-59 år	26,3	31,8	19,4	28,6	58,4	105,3	168,8	189,2	206,7	230,3
60-64 år	17,8	16,1	12,1	19,2	51,4	126,7	165,1	178,8	190,1	214,0
65-69 år	0,5	5,9	3,4	20,5	99,8	154,4	174,6	183,6	189,3	187,5
70+ år	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	33,9	100,8	104,3	98,1	74,6

Anm.: Tabellen viser medianen for bruttogældskvoten inden for den gruppe af familier, der hører til den pågældende celle. Inddelingen af familierne i indkomstdecilgrupper er foretaget inden inddelingen i alderskategorier. Tallene er således sammenlignelige i både vandret og lodret retning. Det betyder dog, at tallene i visse celler er baseret på et begrænset antal familier. Eksempelvis var der i 2010 kun 61 familier i den øverste indkomstdecilgruppe, hvis ældste person var mellem 15 og 24 år.

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

rer med alderen på familiens ældste person inden for forskellige indkomstgrupper. Det skal bemærkes, at der ikke er lige mange familier i hver af aldersgrupperne i disse indkomstkvartilgrupper, som det tydeligt fremgår af tabel 3.

I den laveste indkomstkvartilgruppe er der forholdsvis mange familier fra den yngste og den ældste aldersgruppe. Den øverste indkomstkvartilgruppe domineres i modsætning hertil af familier, hvis ældste familiemedlem er mellem 35 og 54 år.

ANTAL FAMILIER FORDELT EFTER ALDER OG INDKOMSTKVARTILGRUPPE

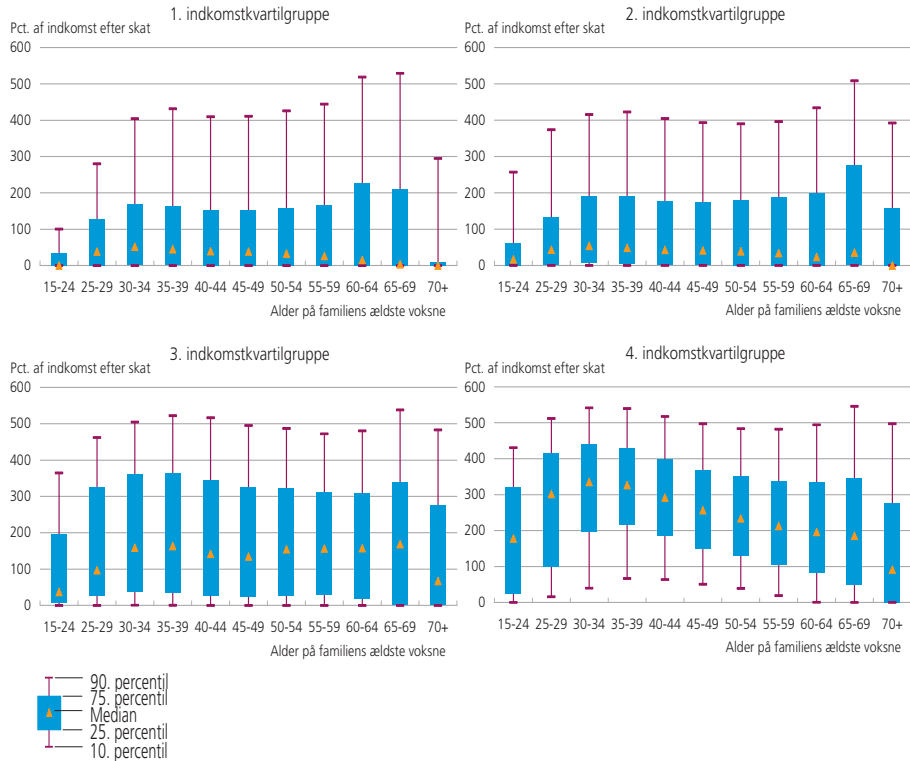
Tabel 3

Antal familier	Indkomstkvartilgruppe			
	1	2	3	4
Ældste i familien 15-24 år	150.475	33.537	14.609	812
25-29 år	65.846	57.879	48.343	14.698
30-34 år	26.973	46.562	59.070	54.690
35-39 år	20.380	43.905	61.152	89.424
40-44 år	19.590	42.387	63.818	100.581
45-49 år	20.947	44.426	63.676	107.791
50-54 år	20.635	42.484	55.691	93.167
55-59 år	20.412	43.673	57.078	80.491
60-64 år	32.397	44.640	75.209	60.357
65-69 år	50.068	61.096	68.781	25.271
70 + år	214.911	182.036	75.203	15.347
I alt	642.634	642.625	642.630	642.629

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

**BRUTTOGÆLDSKVOTE FORDELT EFTER ALDER OG
INDKOMSTKVARTILGRUPPER, 2010**

Figur 8

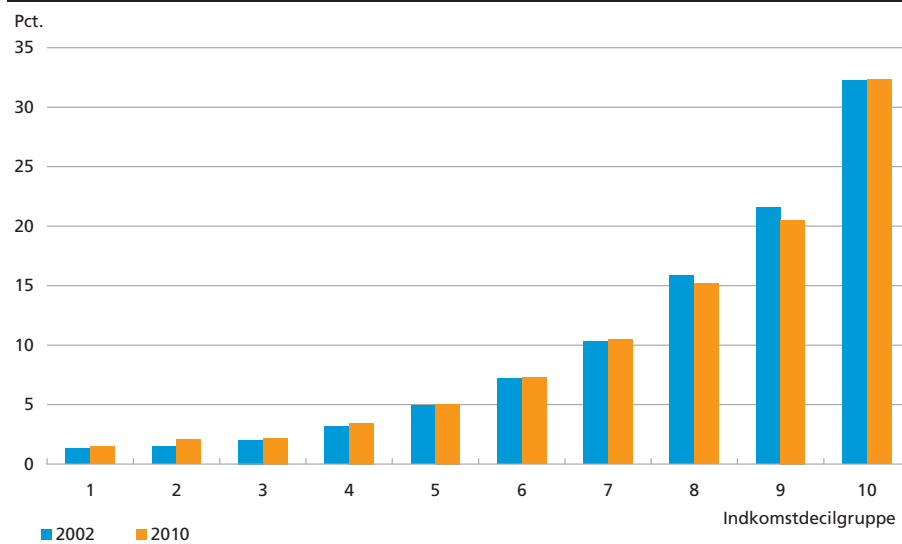

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

Sammenhængen mellem bruttogældskvote, indkomst og alder frem går af figur 8. I de laveste indkomstintervaller, 1. og 2. indkomstkvartilgruppe, er der ikke nogen klar sammenhæng mellem bruttogældskvote og alder, hvilket ikke kan overraske, da medianfamilierne næsten ikke har nogen gæld. Målt ved medianen har familier i aldersgrupperne mellem 25 og 44 år dog lidt mere gæld end de helt unge og de ældre. I den højeste indkomstkvartilgruppe, svarende til familieindkomst efter skat over 417.000 kr. i 2010, er den tidligere skitserede sammenhæng tydelig. Blandt denne gruppe er det især familier, hvor den ældste i familien er mellem 30 og 39 år, der har en stor bruttogæld, hvorefter bruttogældens størrelse aftager gradvist med alderen. I næsten alle indkomst- og aldersgrupper er der dog omkring 10 pct. af familierne, opgjort ved den 90. percentil, der har en bruttogæld på mindst fire til fem gange indkomsten efter skat. De 10 procent mest forgældede blandt familierne i aldersgruppen 65-69 år har særlig høje bruttogældskvoter. Det afspejler antageligt, at de har haft en indkomstnedgang i forbindelse med pensionering.

BRUTTOGÆLDSMASSE FORDELT PÅ INDKOMSTDECILGRUPPER

Figur 9

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

En konsekvens af, at forholdet mellem bruttogæld og indkomst stiger med indkomstens størrelse, er, at de højeste indkomstgrupper har broderparten af familiernes samlede bruttogæld, jf. figur 9. De 30 pct. af familierne, der har højest indkomst, havde således næsten 70 pct. af den samlede bruttogæld i 2010. Blandt disse familier er der forholdsvis få, der umiddelbart står over for at skulle gå på pension og dermed i de fleste tilfælde have udsigt til en snarlig indkomstnedgang. Den halvdel af familierne, der havde lavest indkomst, havde tilsammen 14 pct. af den samlede bruttogæld.

Bruttogældens udvikling siden 2002

I tabel 4 belyses udviklingen i den gennemsnitlige bruttogæld siden 2002 for forskellige undergrupper af befolkningen. Det fremgår, at bruttogælden er steget for alle indkomstgrupper, for alle aldersgrupper og for boligejere såvel som lejere. Den procentvise stigning siden 2002 har været mest udtalt for familier med lav indkomst og i endnu højere grad blandt de ældre familier. Målt i kroner har stigningen dog været klart størst for familier med høj indkomst og i midten af aldersfordelingen.

De markante stigninger i familiernes bruttogæld har bevirket, at den samlede bruttogæld er steget væsentligt hurtigere end familiernes samlede indkomst efter skat. Den aggregerede bruttogældskvotesteg således fra 166 pct. af indkomsten efter skat i 2002 til 223 pct. i 2010, jf. også figur 1, svarende til en stigning på 57 procentpoint over hele perioden.

GENNEMSNITLIG BRUTTOGÆLD FOR FORSKELLIGE BEFOLKNINGSGRUPPER				Tabel 4
1.000 kr.	2002	2010	Ændring 2002-10	Relativ ændring, pct.
Indkomstdecilgrupper				
1. indkomstdecilgruppe	51,1	100,9	49,8	97,5
2. indkomstdecilgruppe	56,4	142,0	85,6	151,7
3. indkomstdecilgruppe	78,5	150,1	71,5	91,1
4. indkomstdecilgruppe	120,7	237,1	116,5	96,5
5. indkomstdecilgruppe	190,8	346,3	155,5	81,5
6. indkomstdecilgruppe	277,9	497,5	219,6	79,0
7. indkomstdecilgruppe	400,1	717,1	317,0	79,2
8. indkomstdecilgruppe	613,8	1042,6	428,8	69,9
9. indkomstdecilgruppe	836,8	1406,8	570,0	68,1
10. indkomstdecilgruppe	1251,0	2216,3	965,3	77,2
Aldersgrupper				
15-24 år	79,7	82,3	2,7	3,4
25-29 år	279,7	379,9	100,3	35,9
30-34 år	510,5	831,0	320,5	62,8
35-39 år	621,3	1079,1	457,8	73,7
40-44 år	638,6	1098,9	460,3	72,1
45-49 år	609,5	1058,2	448,7	73,6
50-54 år	573,7	988,9	415,2	72,4
55-59 år	498,2	879,1	380,9	76,5
60-64 år	360,5	746,8	386,3	107,2
65-69 år	226,6	589,1	362,5	160,0
70+ år	86,0	249,6	163,7	190,4
Boligform				
Familier i ejerbolig	717,0	1268,3	551,3	76,9
Familier i lejebolig	120,4	187,2	66,8	55,5

Anm.: Alle gennemsnit er beregnet for de familier, der tilhørte den pågældende befolkningsgruppe i det pågældende år. Eksempelvis er den gennemsnitlige bruttogæld i 2002 for familier i aldersgruppen 30-34 år beregnet for de familier, hvis ældste medlem var mellem 30 og 34 år i 2002. Det tilsvarende 2010-tal er beregnet for de familier, hvis ældste medlem var mellem 30 og 34 år i 2010. Inddelingen i indkomstdeciler er foretaget ud fra familiens indkomst efter skat.

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

De detaljerede data, der ligger til grund for denne artikel, kan benyttes til at analysere, hvordan udviklingen i forholdet mellem bruttogæld og indkomst efter skat i forskellige undergrupper af befolkningen har bidraget til den samlede udvikling. Det kan konkret gøres ved at dekomponere ændringen i den aggregerede bruttogældskvote på bidrag fra ændringer i de tilsvarende kvoter for hver undergruppe, jf. boks 2.

Inddeler man familierne efter indkomst efter skat, ses det, at det først og fremmest er familierne i den høje ende af indkomstskalaen, der har bidraget til stigningen i den aggregerede bruttogældskvote, jf. figur 10. Ud af den samlede stigning på 57 procentpoint kan godt 30 procentpoint således tilskrives, at gruppen af familier i de tre øverste indkomstdecilgrupper i 2010 havde en højere bruttogældskvote end den tilsvarende gruppe havde i 2002. Familierne i de nederste indkomstdecilgrupper har som nævnt oplevet de største relative stigninger i bruttogælden. Trods

Den aggregerede bruttogældskvote er defineret som summen af familiernes bruttogæld divideret med summen af familiernes indkomst efter skat. Ændringen i den aggregerede kvote kan dekomponeres på bidrag fra ændringer i de tilsvarende bruttogældskvoter for forskellige undergrupper af familier samt bidrag fra ændringer i indkomstfordelingen mellem disse undergrupper.

Sammenhængen mellem den aggregerede bruttogældskvoter i år t , BGK_t , og bruttogældskvoterne inden for hver undergruppe af familier kan udtrykkes på følgende måde:

$$BGK_t = \frac{BG_t}{DI_t} = \frac{\sum_j BG_t^j}{\sum_j DI_t^j} = \sum_j s_t^j BGK_t^j,$$

hvor BG_t^j og DI_t^j er henholdsvis den samlede bruttogæld og den samlede indkomst efter skat for familierne i undergruppe j i år t , mens BG_t og DI_t er de tilsvarende aggregerede størrelser. $s_t^j \equiv DI_t^j / DI_t$ angiver undergruppe j 's andel af den aggregerede indkomst efter skat i år t , mens $BGK_t^j \equiv BG_t^j / DI_t^j$ er den samlede bruttogældskvote for undergruppe j i år t . Den aggregerede bruttogældskvote kan altså skrives som den vægtede sum af bruttogældskvoterne i de enkelte undergrupper, hvor hver undergruppe vægtes med sin andel af den samlede indkomst efter skat.

Ændringen i den aggregerede bruttogældskvote fra år $t-h$ til år t kan dermed dekomponeres som:

$$\begin{aligned} \Delta BGK_{t-h,t} &= \sum_j s_t^j \cdot BGK_t^j - \sum_j s_{t-h}^j \cdot BGK_{t-h}^j \\ &= \sum_j s_{t-h}^j \cdot \Delta BGK_{t-h,t}^j + \sum_j \Delta s_{t-h,t}^j \cdot BGK_{t-h}^j \end{aligned}$$

Udtrykket på højresiden i ovenstående ligning består af to summer, som hver især kan gives en økonomisk fortolkning. Den første sum angiver bidraget fra ændringer i bruttogældskvoterne inden for hver undergruppe, givet indkomstfordelingen mellem grupperne. Det er et udtryk for, hvor stor en ændring i den aggregerede bruttogældskvote, man ville have opnået, såfremt indkomstfordelingen mellem undergrupperne havde været uændret i forhold til år $t-h$. Den samlede effekt heraf udregnes som summen af bidrag fra de enkelte undergrupper. Bidraget fra hver enkelt undergruppe beregnes som ændringen i undergruppens bruttogældskvote vægtes med dens indkomstandel i begyndelsesåret.

Den anden sum på højresiden af ligningen opfanger effekten af ændringer i indkomstfordelingen mellem undergrupperne, givet gruppernes bruttogældskvoter. Størrelsen af summen kan opfattes som et kontrafaktisk udtryk for, hvor meget den aggregerede bruttogældskvote ville have ændret sig, såfremt bruttogældskvoterne i hver enkelt undergruppe havde været de samme i år $t-h$, som de er i dag. Bidraget herfra bliver positivt, hvis det generelt er sådan, at undergrupper med store bruttogældskvoter har fået større indkomstandele, mens undergrupper med små bruttogældskvoter har fået mindre andele.

FORTSAT

Boks 2

Dekomponeringen kan foretages for en hvilken som helst inddeling i undergrupper. Familierne kan eksempelvis grupperes efter indkomst eller alder. For samtlige af de inddelinger, vi har foretaget, gælder det, at gruppernes andele af den samlede indkomst efter skat er stort set uændrede over den betragtede periode. Bidraget fra ændringer i indkomstfordelingen mellem grupperne er dermed uanseeligt i forhold til bidraget fra ændringerne i undergruppernes bruttogældskvoter.

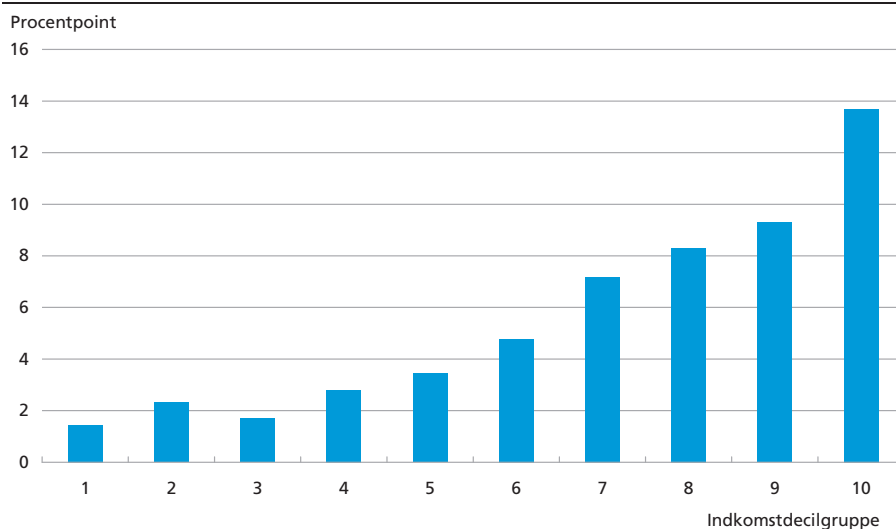
dette har stigningen i disse familiers bruttogældskvoter kun haft en beskedne effekt på den aggregerede bruttogældskvoter. Det skyldes, at denne gruppe af familier absolut set både har mindre indkomst og mindre bruttogæld end familierne i højere indkomstgrupper. I økonomisk henseende fylder de derfor ikke meget i det samlede regnskab.

Det tidligere omtalte, beskedne, fald i bruttogældskvoter fra 2009 til 2010 dækker primært over, at familierne i den øverste indkomstdecilgruppe har nedbragt deres bruttogældskvoter.

I figur 11 inddeles familierne i stedet efter alder. Billedet er her mindre entydigt, end når der inddeles efter indkomst. Det fremgår af figuren, at det største bidrag til stigningen i den aggregerede bruttogældskvoter kommer af, at familier i aldersgruppen 35-39 år i 2010 havde en

BIDRAG TIL ÆNDRING I AGGREGERET BRUTTOGÆLDKVOTE, 2002-10, FORDELTE PÅ INDKOMSTDECILGRUPPER

Figur 10

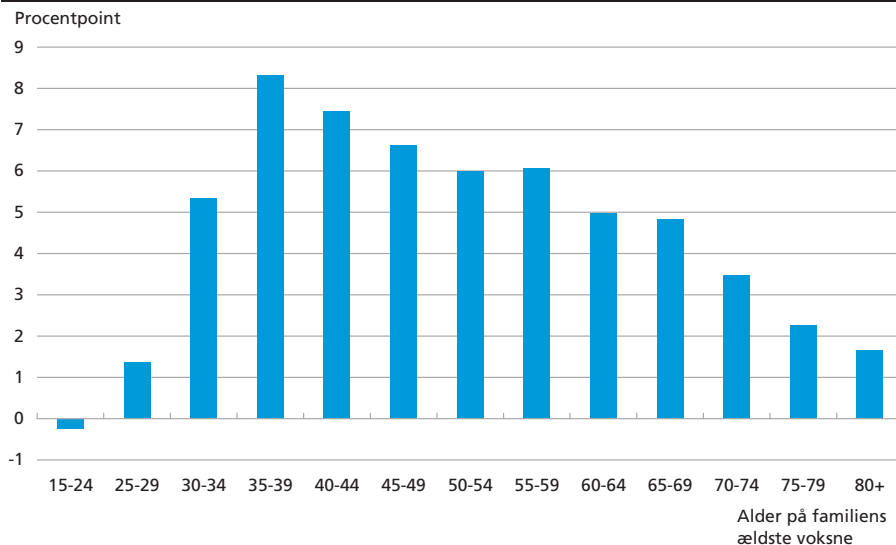

Anm.: Bidraget fra hver enkelt indkomstdecilgruppe er beregnet som ændringen i bruttogældskvoter siden 2002 vægtet med andelen af den samlede indkomst efter skat i 2002, jf. boks 2. Inddelingen af familierne i indkomstdecilgrupper er foretaget i hvert år. Inddelingen er dermed dynamisk, i den forstand at den samme familie ikke nødvendigvis optræder i den samme decilgruppe i forskellige år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

**BIDRAG TIL ÆNDRING I AGGREGERET BRUTTOGÆLDSKVOTE, 2002-10,
FORDELT PÅ ALDERSGRUPPER**

Figur 11

Anm.: Bidraget fra hver enkelt aldersgruppe er beregnet som ændringen i bruttogældskvoten siden 2002 vægget med gruppens andel af den samlede indkomst efter skat i 2002, jf. boks 2. Inddelingen af familierne i aldersgrupper er foretaget i hvert år. En familie vil altså rykke opad i aldersgrupperne, efterhånden som dens medlemmer bliver ældre.
Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

større bruttogæld i forhold til indkomst, end familier i samme aldersgruppe havde i 2002. Herfra falder bidragenes størrelse med alderen. Det er dog bemærkelsesværdigt, at selv de øverste aldersgrupper har leveret bidrag af en ikke uvæsentlig størrelse. Ud af den samlede stigning i den aggregerede bruttogældskvotepå 57 procentpoint kan 12,5 procentpoint således tilskrives en forøgelse af forholdet mellem bruttogæld og indkomst efter skat blandt familier med medlemmer over 64 år.

4. FAMILIERNES AKTIVER

Ved vurdering af familiernes økonomiske situation er det utilstrækkeligt kun at se på indkomst og bruttogæld. Skattesystemet indebærer, at omkostningerne ved sideløbende at have gæld og aktiver kan være beskedne. For pensionsopsparing og ejerboligers vedkommende er skattesystemet indrettet, så der er en vis tilskyndelse til at erhverve disse aktiver for lånte midler. De fleste familier har derfor både bruttogæld og aktiver, hvoraf nogle er let realiserbare. I denne undersøgelse kan vi dog kun inddrage ejerboliger i Danmark, fast ejendom i udlandet og finansielle aktiver samt pensionsformuerne. Kontanter samt varige forbrugsgoder som biler, både, indbo og kunst indgår ikke i de registre, der benyttes.

Værdien af de udeladte aktiver er ikke ubetydelig. Nationalregnskabet har opgjort værdien af forbrugernes køretøjer ved udgangen af 2010 til ca. 280 mia. kr. Mens værdien af disse køretøjer ikke indgår på aktivsiden, vil gæld stiftet i forbindelse med købet af køretøjerne derimod indgå i familiernes bruttogæld.

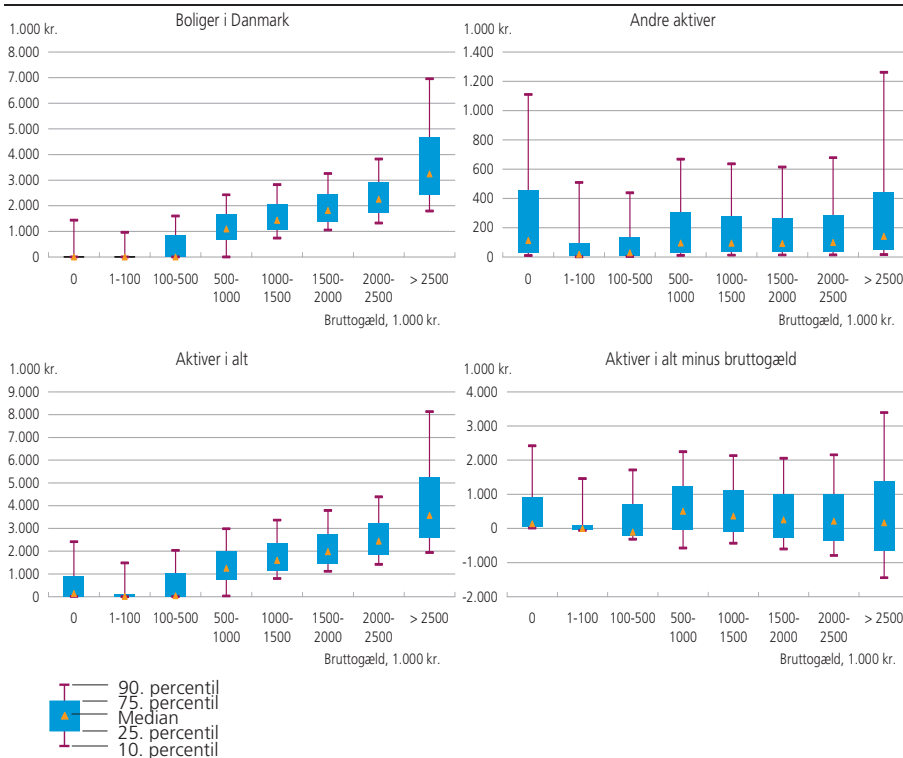
Opgørelsen af værdien af familiernes faste ejendom i Danmark, ekskl. værdien af private andelsboliger, er beskrevet i boks 3. Der bor 204.000 familier i private andelsboliger.

Figur 12 viser værdien af nogle af de vigtigste aktiver, dog ikke pensionsformuerne, i forskellige intervaller af bruttogælden. Ikke overraskende er den tilnærmede markedspris af familiernes boliger i Danmark større, jo større bruttogælden er, jf. øvre venstre del af figuren. Det kan ses som et modstykke til, at den overvejende del af familiernes bruttogæld er gæld til realkreditinstitutter.

For andre aktivers vedkommende, dvs. finansielle aktiver og fast ejendom i udlandet, er sammenhængen mellem aktiver og bruttogæld U-formet, jf. øvre højre del af figuren. Som tidligere nævnt har hen ved 25

FORDELING AF FAMILIERNES AKTIVER, EKSKL. PENSIONSFORMUER, PÅ TVÆRS AF BRUTTOGÆLDSINTERVALLER, 2010

Figur 12

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

BEREGNING AF TILNÆRMEDE MARKEDSVÆRDIER AF FAMILIERNES BOLIGFORMUER (EKSKL. PRIVATE ANDELSBOLIGER)

Boks 3

I registerdata fra Danmarks Statistik er hver families boligformue opgjort ud fra den offentlige ejendomsvurdering foretaget af SKAT. Den offentlige ejendomsvurdering giver dog ikke altid et retvisende billede af en boligs markedsværdi. For at opnå et mere retvisende mål beregnes en tilnærmet markedsværdi.

Danmarks Statistik offentliggør kvartalsvis tal for den gennemsnitlige kontante købesum for solgte ejendomme i forhold til den gennemsnitlige offentlige ejendomsvurdering. Statistikken opgøres på baggrund af ejendomssalgsstatistik fra SKAT og er opdelt efter geografisk område og ejendomskategori. Dette forhold mellem salgsspriser og tilhørende ejendomsvurderinger kan bruges til at beregne en tilnærmet markedsværdi ud fra følgende formel:

$$\tilde{M}_t^{ij} = EV_t^{ij} \cdot \left(\frac{\overline{KS}_t^j}{\overline{EV}_t^j} \right) \quad (1)$$

Her angiver $\tilde{M}_t^{ij}$ den tilnærmede markedsværdi og EV_t^{ij} den offentlige ejendomsvurdering for ejendom i , undergruppe j , år t . $\overline{KS}_t^j$ betegner den gennemsnitlige kontante købesum og $\overline{EV}_t^j$ den gennemsnitlige ejendomsvurdering, begge for undergruppe j år t . Hver undergruppe repræsenterer en bestemt kombination af geografisk område og ejendomskategori. Den tilnærmede markedsværdi beregnes altså ved at justere den enkelte ejendoms offentlige vurdering med en faktor, som er fælles for den undergruppe, som ejendommen tilhører. Det er denne faktor, som Danmarks Statistik offentliggør.

I ovenstående formel er det forudsat, at den gennemsnitlige kontante købesum er sat i forhold til den gennemsnitlige offentlige ejendomsvurdering i samme år. Det er imidlertid ikke altid tilfældet. Danmarks Statistik opgør eksempelvis den kontante købesum fra ejendomshandler i 2005 i forhold til den offentlige ejendomsvurdering fra 2004. I de år, hvor købesummen sammenlignes med ejendomsvurderingen året forinden, udnyttes det, at markedsværdien i år t kan skrives som:

$$M_t^{ij} = EV_t^{ij} \cdot \frac{M_t^{ij}}{EV_t^{ij}} = EV_t^{ij} \cdot \frac{M_t^{ij}}{EV_{t-1}^{ij}} \cdot \left(\frac{EV_t^{ij}}{EV_{t-1}^{ij}} \right)^{-1}$$

Den tilnærmede markedsværdi beregnes i sådanne år derfor som:

$$\tilde{M}_t^{ij} = EV_t^{ij} \cdot \left(\frac{\overline{KS}_t^j}{\overline{EV}_{t-1}^j} \right) \cdot \left(\frac{EV_t^j}{EV_{t-1}^j} \right)^{-1} \quad (2)$$

Til forskel fra formel (1) korrigerer vi i formel (2) for den gennemsnitlige stigning i ejendomsvurderingerne inden for hver undergruppe i forhold til året før.

pct. af familierne slet ingen gæld. Disse familier fordeler sig med en meget stor gruppe, der heller ikke har store finansielle aktiver, jf. at median værdien er ca. 112.000 kr., og en anden egentlig formuende gruppe, idet 10 pct. af familierne uden gæld har finansielle aktiver på

1,1 mio. kr. eller mere. Det skal understreges, at formuer i pensionsordninger ikke indgår i disse tal. I alle bruttogældsgrupper har medianfamilien forholdsvis beskedne finansielle aktiver mv. Det afspejler antageligt, at det for de fleste familier vil være forbundet med omkostninger på samme tid at have bruttogæld og finansielle aktiver over en forholdsvis begrænset størrelse.

Alt i alt domineres sammenhængen mellem bruttogældens og de betragtede aktivers størrelse af værdien af fast ejendom i Danmark, jf. venstre del af figur 12.

Den nedre højre del af figur 12 viser størrelsen af aktiver, ekskl. pensionsordninger, minus bruttogælden. Medianværdien af denne nettoformue topper for en bruttogæld mellem 500.000 kr. og 1 mio. kr. Spredningen i fordelingen af nettoformuer er størst blandt de familier, der havde en bruttogæld over 2,5 mio. kr. Det ses ved, at både den 75. og den 90. percentil er højere i denne gruppe end i de øvrige, samtidig med at både den 10. og den 25. percentil er lavere end i de andre grupper. Det tyder på, at det er i gruppen af familier med en bruttogæld over 2,5 mio. kr., man finder såvel de mest velstillede familier som familierne med størst nettogæld. Ca. 5 pct. af familierne havde i 2010 en bruttogæld, der oversteg 2,5 mio. kr., jf. figur 3, så den 10. og den 90. percentil i denne gruppe vil afgrænse ca. 0,5 pct. af familierne. Det svarer til, at ca. 12.500 familier trods en bruttogæld over 2,5 mio. kr. har en nettoformue på mindst 3,4 mio. kr. Et tilsvarende antal familier med denne bruttogæld har så få aktiver, at deres nettogæld overstiger 1,4 mio. kr.

Pensionsaktiver

De fleste danske familier har aktiver i form af pensionsopsparing. Pensionsformuerne er i de fleste tilfælde illikvide i den forstand, at der kan være lovmæssige forhindringer eller store omkostninger forbundet med at hæve dem før pensionsalderen, og pensionsopsparingen vil normalt ikke indgå som aktiv i tilfælde af en konkurs eller tvangsauktion.

Hvis formålet med analysen er at analysere, hvordan familiernes økonomiske situation påvirker den finansielle stabilitet, taler disse forhold for ikke at medregne pensionsformuerne på familiernes aktivside. Omvendt er det klart, at pensionsformuerne alene i kraft af deres størrelse indgår som en væsentlig faktor i mange familiers økonomiske beslutninger. I analyser af disse beslutninger er det derfor i høj grad relevant at medregne pensionsformuerne som et aktiv for familien.

Opgørelsen af værdien af familiernes pensionsformuer er beskrevet i boks 4. Værdien af familiens eventuelle tjenestemandspensioner indgår ikke i opgørelsen. Personalestyrelsen har opgjort den samlede værdi af tjenestemandspensionerne til ca. 430 mia. kr. ultimo 2009.

Familiernes pensionsformuer er i denne artikel opgjort ved hjælp af egne beregninger. Det skyldes, at danskernes pensionsformuer ikke opgøres i eksisterende registre. Pensionsformuerne ekskl. tjenestemandspension er beregnet ud fra ekstraordinære indberettede oplysninger om danskernes pensionsformuer og registerbaserede oplysninger om ind- og udbetalinger til pensionsordninger. Vi har bestræbt os på at lave disse beregninger på samme vis som i tidligere analyser (herunder Jørgensen (2007), Velfærdskommissionen (2006) og De Økonomiske Råd (2008)).

Metoden til beregning af danskernes pensionsformuer i arbejdsgiver- og privattegnede ordninger tager udgangspunkt i et datasæt med pensionsformuer på personniveau i 2003 indsamlet i forbindelse med Velfærdskommissionens arbejde (Velfærdskommissionen, 2006). Vi har således fået adgang til individdata for depotformuer ultimo 2003 i en række livsforsikringselskaber, pensionskasser og pengeinstitutter.¹ Sammen med Danmarks Statistiks registerdata for ind- og udbetalinger er danskernes individuelle pensionsformuer i arbejdsgiver- og privattegnede ordninger fremskrevet hvert år fra 2003 til og med 2010.

Den enkelte persons pensionsformue i et pensionselskab i år t er lig summen af pensionsformuen i foregående år $t-1$, nettoindbetalinger til selskabet år t justeret for estimerede driftsomkostninger samt afkast og kapitalgevinster på den enkeltes pensionsdepot i år t . Dette svarer til følgende identitet for individ i i år t :

$$formue_{i,t} = formue_{i,t-1} + nettoindbetaling_{i,t} + afkast_{i,t}$$

Med start i 2004 kendes de individuelle pensionsformuer i foregående år fra Velfærdskommissionens 2003-data og nettoindbetalingerne fra Danmarks Statistiks registerdata. Derimod er afkast og kapitalgevinster på den enkeltes pensionsformue ukendt. I stedet beregnes afkast og kapitalgevinster residualt på selskabsniveau som forskellen på de samlede hensættelser i et givet selskab og summen af individuelle formuer ekskl. afkast og kapitalgevinster i samme selskab:

$$afkast_{s,t} = formue_{s,t} - \left(\sum_{i=1}^{N_s} formue_{i,t-1} + \sum_{i=1}^{N_s} nettoindbetaling_{i,t} \right)$$

hvor $formue_{s,t}$ angiver de samlede pensionshensættelser i selskab S , og N_s angiver antallet af personer i selskabet. De samlede pensionshensættelser i år t er fundet ud fra selskabets regnskabsoplysninger. Således er den vægtede gennemsnitlige afkastgrad beregnet for hvert selskab, og alle personer med depotformue i et bestemt selskab

gives denne afkastgrad. Fremskrivningen tager således ikke højde for, at forskellige ordninger i samme selskab kan have forskellige afkastgrader – fx garantirente og unit-link ordninger. Derudover fordeles selskabernes ufordelte reserver i fremskrivningen proportionalt på alle personer uafhængigt af alder. Herved tildeles pensionerede personer med livrenter for lidt, hvis reserverne især har bidraget til at sikre garanterede ydelser i en periode med stadige forhøjelser af den forventede levetid.

Derudover benytter vi data for danskernes pensionsrettigheder i ATP i årene 2003-10 i form af oplysninger om den årlige udbetaling, som en indehaver af en ATP-rettighed vil være berettiget til som 65-årig, givet at der ikke indbetales yderligere til ordningen. Disse rettigheder er omregnet til tilsvarende formue ved 65 års alderen, som følger:

$$formue_{i,t}^{65} = \sum_{t=1}^{T_i-65} \frac{rettighed_i}{(1+r)^t}$$

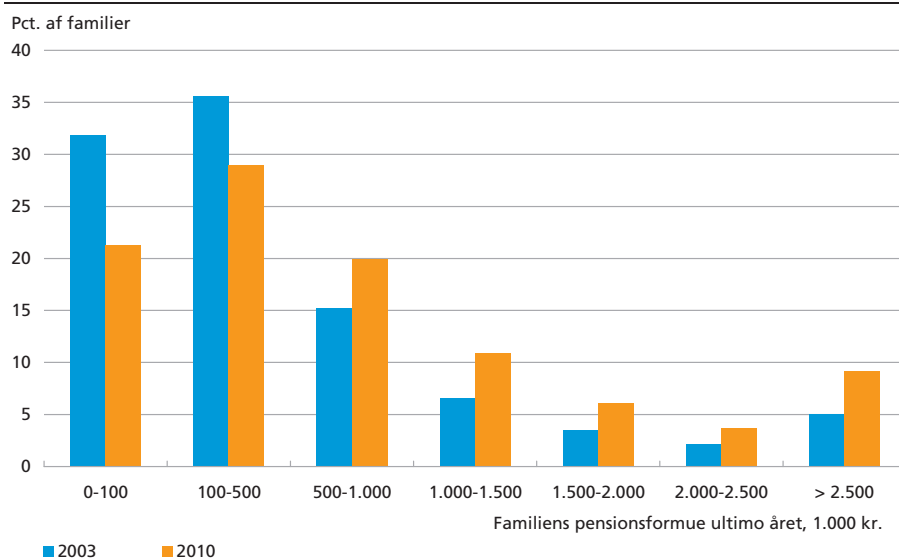
hvor $T_i - 65$ er den forventede restlevetid efter 65 år, $rettighed_i$ er personens årlige rettighed til udbetaling, og r er den årlige forrentning, som antages at være 6 pct. For personer under 65 år tilbagediskonteres formuen som 65-årig til deres nuværende alder.

Endelig anvendes oplysninger om personers depotformuer i Lønmodtagernes Dyr-tidsfond, den særlige pensionsopsparring (SP) og den supplerende arbejdsmarkedspension for årene 2003-10. Depotformuerne i disse ordninger tillægges de fremskrevne pensionsformuer i arbejdsgiver- og privattegnede ordninger, og der laves sluttelig en makroopskrivning for de samlede pensionsformuer ekskl. tjenestemandspensioner, hvor summen af de individuelle formuer sammenholdes med makrotal for husholdningernes pensionsformue ekskl. tjenestemandspensioner hvert år i perioden i henhold til det kvartalsvise finansielle nationalregnskab for Danmark. Forskellen mellem makrotallet og de summerede depotformuer fordeles forholdsmæssigt på alle personer i populationen.

¹ Datamaterialet fra Velfærdskommissionen er ikke fuldstændigt dækkende, og det har derfor været nødvendigt at foretage visse imputationer. Disse følger i hovedtræk beskrivelsen i Jørgensen (2007). Det drejer sig om imputationer vedrørende invalidepensionister og uddelingen af de ufordelte reserver. Derudover er manglende indberetninger forsøgt imputeret ved hjælp af ind- og udbetalingsstrømme til arbejdsgiver og privattegnede ordninger. I den forbindelse vil forfatterne gerne takke Michael Andersen (DREAM) og Frederik Hansen (Økonomi- og Indenrigsministeriet).

FORDELING AF FAMILIERNES SAMLEDE PENSIONSFORMUER

Figur 13

Anm.: Pensionsformuen er opgjort før skat.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra diverse institutioner, jf. boks 4.

Som følge af den igangværende udbygning af arbejdsmarkedspensionerne har der fundet et markant skifte sted i retning af stigende pensionsformuer, jf. figur 13. I 2003 havde ca. en ud af tre familier pensionsformuer på mere end 500.000 kr. I 2010 var det steget til ca. en ud af to, og 30 pct. af familierne havde i dette år pensionsformuer på mere end 1 mio.kr., heraf næsten 10 pct. mere end 2,5 mio. kr. Udviklingen fra 2003 til 2010 afspejler dog også, at det generelle prisniveau ved udgangen af 2010 var ca. 15 pct. højere end ved udgangen af 2003.

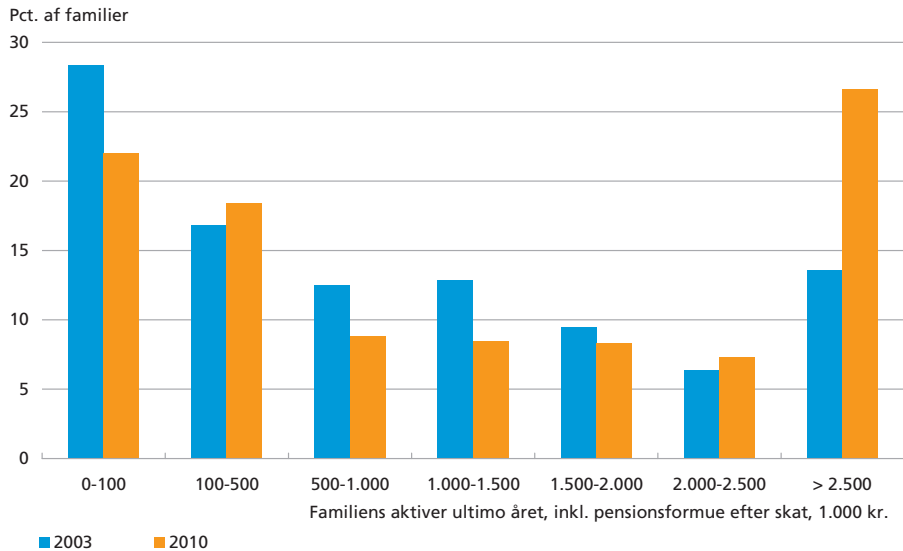
Da stort set alle pensionsformuer bliver underlagt beskatning ved udbetaling, er tallene ikke sammenlignelige med de andre aktiver, der som hovedregel ikke bliver beskattet. Det er der taget delvis højde for i figur 14, hvor 60 pct. af pensionsformuerne er lagt til værdien af de øvrige aktiver svarende til en skattesats på 40 ved udbetaling. Således opgjort havde mere end hver fjerde familie aktiver, der oversteg 2,5 mio. kr. i 2010.

Figur 15 viser, at bruttogælden overvejende findes blandt de familier, der har flest finansielle aktiver, inkl. pensionsformue efter skat. Tendensen var en del kraftigere i 2010 end i 2003. Det er et andet billede, end det der fås, når pensionsformuerne udelades, jf. øverste højre del af figur 12. Omvendt forstærkes det generelle indtryk af, at gælden generelt set er koncentreret i de familier, der har midlerne til at overholde de medfølgende forpligtelser.

FORDELING AF FAMILIERNES AKTIVER, INKL. PENSIONSFORMUER EFTER SKAT

Figur 14

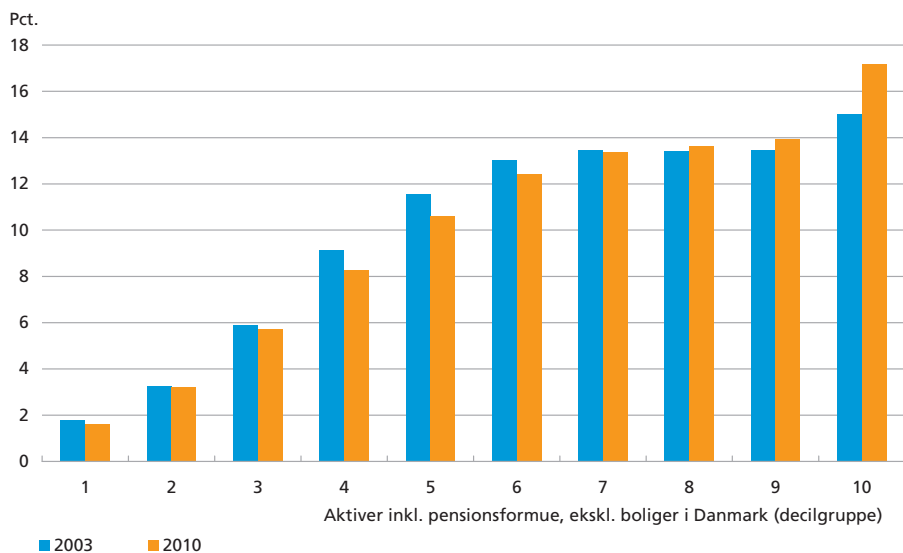

Anm.: Pensionsformuen er opgjort efter skat, dvs. med fradrag af den skønnede fremtidige indkomstskat af udbetalingerne. Dermed er værdien af pensionsformuen for familierne gjort sammenlignelig med den øvrige finansielle opsparing, der ikke er fradragsberettiget og derfor heller ikke skattepligtig.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

BRUTTOGÆLDSMASSE FORDELT EFTER FAMILIERNES AKTIVER, INKL. PENSIONSFORMUE EFTER SKAT, EKSKL. BOLIGER I DANMARK

Figur 15

Anm.: Pensionsformuen er opgjort efter skat, dvs. med fradrag af den skønnede fremtidige indkomstskat af udbetalingerne. Dermed er værdien af pensionsformuen for familierne gjort sammenlignelig med den øvrige finansielle opsparing, der ikke er fradragsberettiget og derfor heller ikke skattepligtig.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

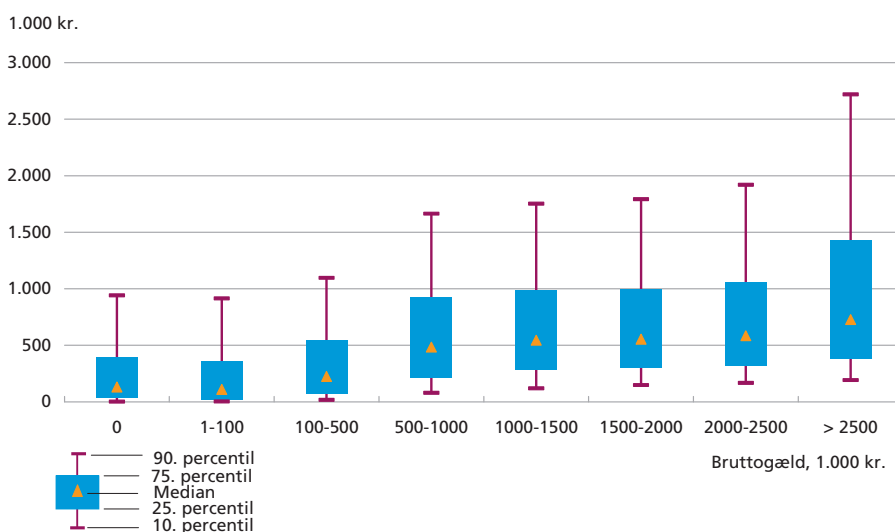
I det følgende ser vi nærmere på sammenhængen mellem pensionsformue og bruttogæld. Der er en tendens til, at jo større familiens bruttogæld er, jo større er pensionsformuen, jf. figur 16. Sammenhængen er dog svagere end for de øvrige aktivers vedkommende, som det fremgik af figur 12. Den positive samvariation mellem bruttogæld og pensionsformue afspejler først og fremmest, at pensionsordningerne overvejende er obligatoriske i form af indbetalinger af en vis del af indkomsten til ordningen samtidig med, at det især er familier med høj indkomst, der har en stor bruttogæld.

Man kan dog ikke udelukke, at der herudover kan være en direkte årsagssammenhæng mellem pensionsformuens størrelse og bruttogælden, navnlig blandt de familier, der befinder sig omkring pensionsalderen. En stor pensionsformue sikrer således en større løbende indkomst som pensionist end uden pensionsordning. For mange familier vil det betyde, at det er muligt at betale afdrag og renter af gæld langt ind i pensionisttilværelsen.

I figur 17 sammenholdes ændringerne siden 2003 i henholdsvis bruttogæld og indkomst for forskellige aldersgrupper. Det er netop blandt familierne i de øverste aldersgrupper, at forholdet mellem gæld og indkomst er steget mest i forhold til 2003, jf. figurens højre del. Samtidig var indkomstfremgangen fra 2003 til 2010 størst blandt denne gruppe af

FORDELING AF FAMILIERNES PENSIONSFORMUER EFTER SKAT PÅ TVÆRS AF BRUTTOGÆLDSINTERVALLER, 2010

Figur 16

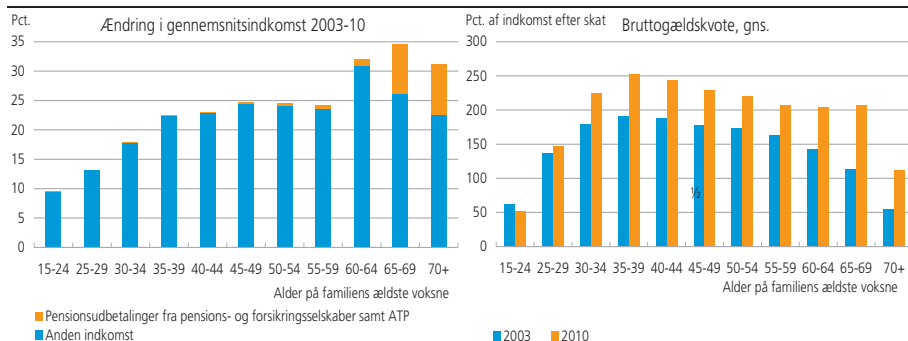

Anm.: Pensionsformuen er opgjort efter skat, dvs. med fradrag af den skønnede fremtidige indkomstskat af udbetalingerne. Dermed er værdien af pensionsformuen for familierne gjort sammenlignelig med den øvrige finansielle opsparing, der ikke er fradragsberettiget og derfor heller ikke skattepligtig.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

ÆNDRING I INDKOMST OG BRUTTOGÆLDSKVOTE, 2003-10, FORDELT EFTER ALDERSGRUPPE

Figur 17

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

familier, hvilket i høj grad kan tilskrives øgede pensionsudbetalinger, jf. figurens venstre del. Det kan dog ikke uden videre konkluderes heraf, at det er stigningen i pensionsformuernes størrelse, der har forårsaget stigningen i bruttogælden for denne gruppe familier. Mange andre faktorer af betydning for bruttogældens størrelse har ændret sig siden 2003, herunder særligt boligpriserne.

I tabel 5 undersøges sammenhængen mellem pensionsformue og bruttogæld i 2010 blandt erhvervsaktive familier i samme alders- og indkomstgruppe. Både pensionsformuen og bruttogælden er her sat i forhold til indkomsten efter skat. Hvis der er en direkte kausal effekt fra pensionsformuens størrelse til bruttogælden, vil familier med stor pensionsformuekvote alt andet lige have en højere bruttogældskvote end andre familier i samme alders- og indkomstgruppe. Blandt familierne i de nederste indkomstkvartiler kan man faktisk ane en sådan positiv sammenhæng, idet bruttogældskvoten (målt ved medianen) i alle aldersgrupper bliver højere, jo større forholdet mellem pensionsformue og indkomst efter skat er. Det kan tolkes som indikation på, at de voksende pensionsformuer har bidraget til forøgelsen af bruttogælden blandt denne gruppe af familier. Sammenhængen er dog ikke ret stærk i den anden indkomstkvartil. Blandt familierne i de øvre indkomstkvartiler er der ingen sammenhæng at spore, uanset hvilken aldersgruppe, man fokuserer på. Alt i alt er der altså ikke entydigt belæg for at konkludere, at der er en direkte årsagssammenhæng mellem opbygningen af pensionsformuer og den øgede bruttogæld. Opbygningen af pensionsformuerne har dog betydet, at stigningen i familiernes bruttogæld har været mulig samtidig med, at den danske udlandsgæld blev vendt til nettotilgodehavender i udlandet. ÆNDRING

SAMMENHÆNG MELLEM BRUTTOGÆLDSKVOTE OG PENSIONSFORMUEKVOTE
BLANDT FAMILIER I SAMME INDKOMST- OG ALDERSGRUPPE

Tabel 5

Bruttogældskvote, pct. af indkomst efter skat, median	Pensionsformuekvote (kvartilgruppe)			
	1	2	3	4
Familiens ældste voksne 60-61 år				
1. indkomstkvartilgruppe	13,5	44,4	41,9	86,5
2. indkomstkvartilgruppe.....	37,7	60,6	48,5	45,9
3. indkomstkvartilgruppe	152,3	161,7	158,7	159,6
4. indkomstkvartilgruppe	209,4	197,6	194,1	184,7
Familiens ældste voksne 62-63 år				
1. indkomstkvartilgruppe	8,4	45,2	48,3	87,9
2. indkomstkvartilgruppe	40,0	55,2	52,3	65,1
3. indkomstkvartilgruppe	154,7	163,6	153,7	161,1
4. indkomstkvartilgruppe	209,6	197,5	195,9	177,0
Familiens ældste voksne 64-65 år				
1. indkomstkvartilgruppe	7,0	34,1	38,3	104,8
2. indkomstkvartilgruppe	35,1	49,9	48,4	77,0
3. indkomstkvartilgruppe	157,8	157,3	162,7	158,2
4. indkomstkvartilgruppe	206,6	195,2	183,6	180,5

Anm.: Tabellen viser medianen for bruttogældskvoten ved forskellige kombinationer af alder, indkomst og pensionsformuekvote (pensionsformue i pct. af indkomst efter skat). Grupperingen af familier efter pensionsformuekvote er foretaget ved at inddele dem i kvartilgrupper. Inddelingen er foretaget inden for hver alders- og indkomstgruppe. Grænserne mellem hver kvartilgruppe varierer derfor mellem alders- og indkomstgrupperne, og sammenligninger i tabellens lodrette dimension er som følge heraf ikke umiddelbart mulige. I udvælgelsen af familier er der betinget på, at mindst ét af familiens voksne medlemmer er erhvervsaktiv.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

5. FAMILIERNES NETTOGÆLD

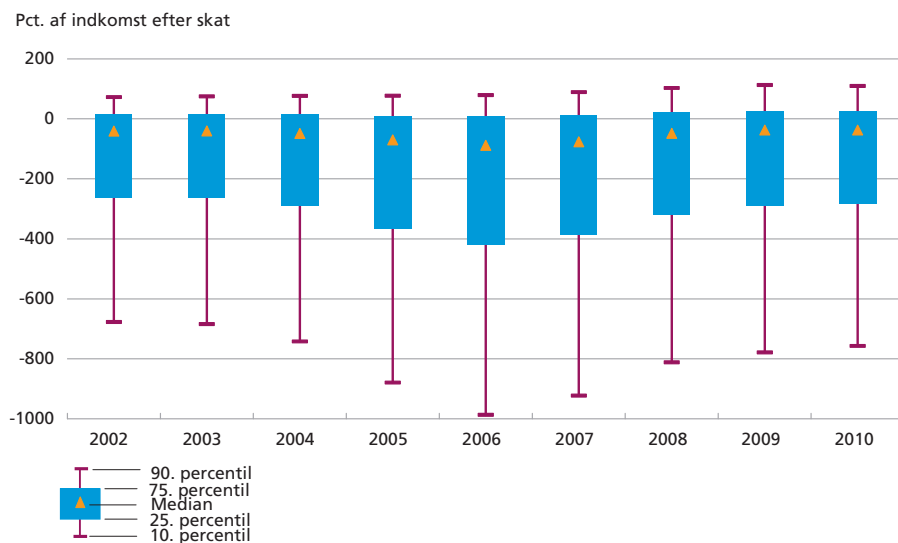
Nettogæld uden pensionsformue

Trækkes værdien af familiernes aktiver, eksklusive pensionsformuer, fra værdien af bruttogælden, fås familiernes nettogæld. Det fremgår af figur 18, hvorledes nettogældskvoten, forholdet mellem nettogælden og indkomsten efter skat, har udviklet sig over tid.

Der er et tydeligt mønster i form af, at de fleste familier har nettoformue, som i figuren fremtræder som negativ nettogæld. Det er dog ikke mindre end hver tredje familie, der har nettogæld, og for de 10 pct. mest belastede familier er nettogælden vokset mere end indkomsten i den betragtede periode, så nettogælden i 2010 udgjorde mere end 100 pct. af årets indkomst efter skat. Det skal understreges, at formuen ikke inkluderer pensionsformue eller varige forbrugsgoder som fx biler. Blandt de 10 pct. af familierne med størst nettoformue (mindst nettogæld) steg formuen fra at være mindst 6,8 gange så stor som indkomsten i 2002 og 2003 til at være mindst 9,9 gange så stor i 2006 og falde tilbage til at udgøre lidt under 8 gange indkomsten efter skat i 2010. Det afspejler især udviklingen i ejendomspriserne i perioden.

FORDELING AF FAMILIERNES NETTOGÆLDSKVOTE OVER TID

Figur 18

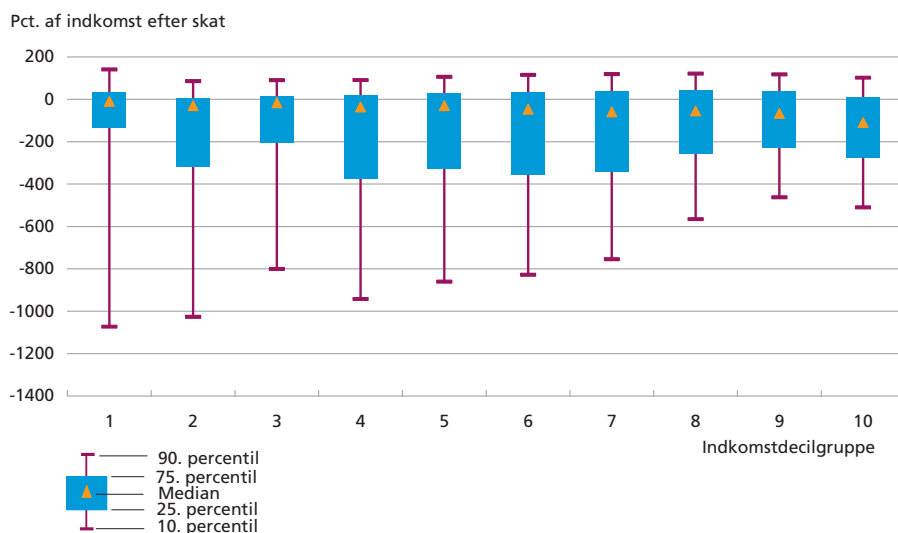

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

Nettogældskvoten er ikke voldsomt afhængig af indkomsten, jf. figur 19. Medianfamilierne har en faldende nettogældskvot (stigende nettoformuekvote) med stigende indkomst til trods for, at bruttogældskvoten som tidligere vist stiger med indkomsten. Den store bruttogæld hos fa-

FORDELING AF FAMILIERNES NETTOGÆLDSKVOTE PÅ TVÆRS AF INDKOMSTDECILGRUPPER, 2010

Figur 19

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

milier med høje indkomster har således generelt modstykke i, at familien har erhvervet aktiver. En anden observation er, at forholdet mellem formue og indkomst er meget højt for de 10 pct. bedst stillede i den laveste indkomstdecilgruppe, men det afspejler formentlig, at der i denne gruppe er en del ældre med lav indkomst og nogen formue, ikke nødvendigvis store formuer absolut set.

Ved udgangen af 2010 var det mere end hver tredje familie, der havde nettogæld. Familier med nettogæld afviger på en række punkter fra familierne med nettoformue, jf. tabel 6.

Blandt familierne med nettogæld er der forholdsvis mange unge og forholdsvis få boligejere. Disse familier har samtidig været hårdere ramt

BESKRIVENDE STATISTIK FOR FAMILIER MED NETTOGÆLD I FORHOLD TIL ØVRIGE FAMILIER, 2010

Tabel 6

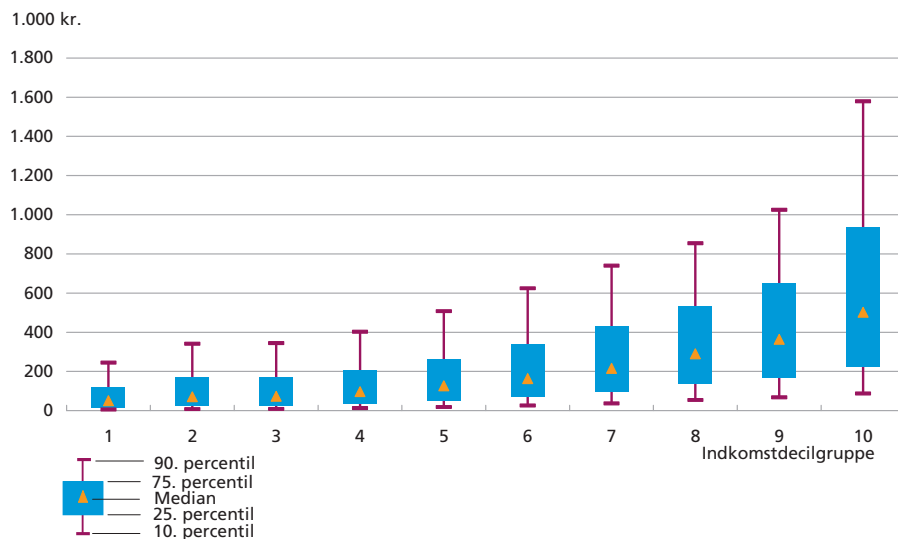
	Familier med nettogæld	Øvrige familier
Antal familier	862.371	1.708.147
Alder, familiestørrelse og boligform		
Gns. alder på familiens ældste voksne	41,5	56,3
Andel af familier med to voksne, pct.	42,7	48,2
Gns. antal børn i familien	0,6	0,4
Andel boligejere, pct.	27,5	55,5
Indkomst, aktiver og passiver mv.		
Gennemsnitlig indkomst efter skat, kr.	297.861	311.652
Andel af samlede passiver ultimo året, pct.	39,5	60,5
Andel af samlede aktiver ultimo året, pct.	12,8	87,2
Gns. passiver, kr.	806.392	624.735
Gns aktiver, ekskl. pensionsformue, kr.	500.827	1.720.979
Gns aktiver, ekskl. pensionsformue og boliger i Danmark, kr.	48.183	147.120
Gns. nettoaktiver, kr.	-305.564	1.096.244
Bruttogældskvote, median, pct.	117,6	27,0
Nettogældskvote, median, pct.	61,6	-168,0
Gns. indbetaling til pensionsordninger, kr.	33.240	37.906
Gns. pensionsformue efter skat, kr.	318.685	712.015
Sammensætning af passiver		
Bankgæld som andel af samlede passiver, gns., pct.	77,0	41,0
Obligationsgæld som andel af samlede passiver, gns., pct. ...	22,2	58,6
Sociale og økonomiske begivenheder		
Andel af familier ramt af skilsmisse eller ægtefælles død inden for de seneste to år, pct.	3,6	3,2
Andel af familier ramt af mindst seks måneders ledighed inden for de seneste to år, pct.	5,7	2,6

Anm.: I beregningen af de gennemsnitlige pensionsindbetalinger er alle familier i hver gruppe inkluderet, herunder de familier, der ikke indbetaler til pensionsordninger. I beregningerne af de gennemsnitlige andele af henholdsvis obligationsgæld og bankgæld ud af familiens samlede gæld er familier uden gæld ikke inkluderet. Ledighedstal på individniveau er kun tilgængelige til og med 2009. Andelen af familier, der har været ramt af mindst seks måneders ledighed inden for de seneste to år, er derfor opgjort ved udgangen af dette år. Tallet i den første kolonne angiver eksempelvis, hvor mange familier, der blev ramt af mindst seks måneders ledighed i årene 2008-09, relativt til antallet af familier med nettogæld ved udgangen af 2009.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

FORDELING AF FAMILIERNES NETTOGÆLD, KUN FAMILIER MED NETTOGÆLD, 2010

Figur 20

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

af længevarende ledighed end øvrige familier. Den gennemsnitlige bruttogæld i gruppen var 180.000 kr. større end øvrige familiers, mens aktiverne i gennemsnit var omtrent 1.200.000 kr. lavere, hvilket bl.a. kan tilskrives, at der er relativt få boligejere. Det samme forhold afspejles i, at bruttogælden hos familier med nettogæld overvejende er gæld til pengeinstitutter, mens de øvrige familiers bruttogæld overvejende er gæld til realkreditinstitutter.

I figur 20 betragtes udelukkende familier med nettogæld. Blandt de familier, der har nettogæld, stiger nettogældens størrelse med indkomsten efter skat. Denne figur viser ikke gælden sat i forhold til indkomsten efter skat, men gældens absolutte størrelse.

Familierne med nettogæld havde i 2010 en samlet nettogæld på knap 265 mia. kr. Denne nettogæld er koncentreret hos familierne med de højeste indkomster efter skat, idet ca. 100 mia. kr. heraf findes hos familierne i de to øverste indkomstdecilgrupper, jf. figur 21. I figuren er det i hver indkomstdecilgruppe markeret, hvor meget af denne nettogæld, der hidrører fra familier med nettogæld bosiddende i andelsboliger, da disse familiers aktiv i form af værdien af andelsboligen ikke indgår i opgørelsen. Dette forhold bevirker, at familier i andelsboliger i højere grad end andre familier vil have en tendens til at have nettogæld i denne opgørelse. Det er ret nøjagtigt halvdelen af familierne i andelsboliger, der har nettogæld mod en tredjedel for alle familiers vedkommende.

ANDEL AF FAMILIER MED NETTOGÆLD EFTER ALDER OG INDKOMSTDECILGRUPPE

Tabel 7

Pct. af alle familier i samme alders- og indkomstdecilgruppe	Indkomstdecilgruppe									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ældste i familien 15-24 år .	37,6	43,2	49,0	53,1	53,0	55,5	59,9	64,2	55,2	32,8
25-29 år	61,5	61,0	60,8	61,5	62,2	62,6	64,8	66,7	62,8	51,8
30-34 år	67,3	66,1	60,6	60,9	62,3	62,1	62,1	62,3	58,0	49,6
35-39 år	65,7	63,7	56,5	55,6	56,6	56,4	55,3	53,0	48,9	40,2
40-44 år	63,1	60,8	54,1	50,8	51,6	51,5	49,1	45,8	41,0	33,8
45-49 år	61,1	57,9	52,6	48,2	46,4	46,3	43,1	39,6	34,6	28,5
50-54 år	57,0	50,9	48,8	42,6	40,5	39,6	37,3	32,3	27,8	22,8
55-59 år	46,4	41,1	42,8	36,4	32,0	31,8	29,6	23,6	20,2	17,2
60-64 år	30,8	22,9	32,8	28,1	21,6	20,1	16,8	14,5	13,4	12,5
65-69 år	14,3	18,0	24,2	14,6	12,7	12,3	10,4	9,4	8,5	8,8
70+ år	3,5	7,1	9,6	5,1	8,6	5,8	4,8	4,1	3,4	3,4

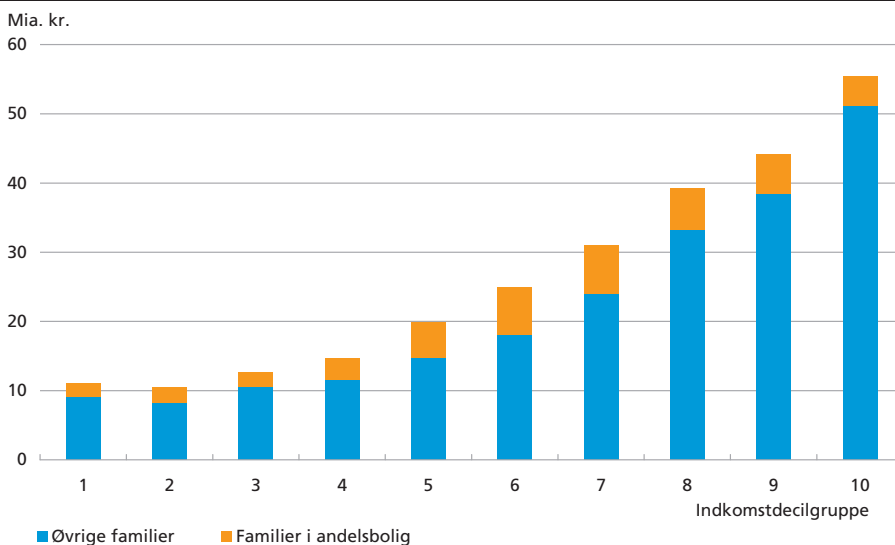
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

I tabel 7 ses der mere detaljeret på, hvordan tilbøjeligheden til at have nettogæld er i forskellige alders- og indkomstintervaller. Der er overvejende et klart mønster.

For det første: Jo ældre familien bliver, desto mindre bliver hyppigheden af nettogæld. Det gør sig gældende i samtlige indkomstdecilgrupper. De helt unge skiller sig dog ud ved, at færre af dem har nettogæld end i aldersgruppen 25-29 år. Gæld stiftet i tilknytning til uddannelse er en af forklaringerne på, at nettogæld er så udbredt, som tilfældet er,

SAMLET NETTOGÆLD FORDELT PÅ INDKOMSTDECILGRUPPER OG EJERFORHOLD FOR FAMILIENS BOLIG, KUN FAMILIER MED NETTOGÆLD, 2010

Figur 21

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

blandt de unge familier. Hertil kommer selvsagt gæld stiftet i forbindelse med køb af varige forbrugsgoder og andelsboliger. Det gennemgående mønster må derfor anses for meget naturligt. Det indebærer, at husholdninger med nettogæld generelt har en årrække foran sig på arbejdsmarkedet.

For det andet: I næsten alle aldersgrupper falder hyppigheden af nettogæld med indkomsten efter skat. Dette mønster er det vanskeligere at have en mening om på forhånd. Andelen af familier med nettogæld er dog ganske høj i alle indkomstdecilgrupper, så længe familiens ældste er under 50. Der er tale om et andet mønster end det, der gør sig gældende for bruttogældens vedkommende.

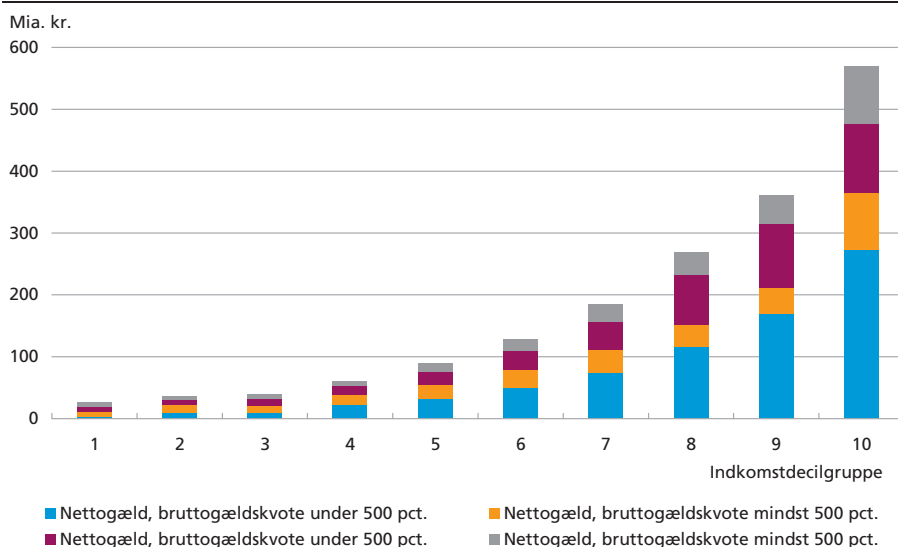
Det skal understreges, at der ikke er lige mange familier i hver kombination af aldersgruppe og indkomstdecilgruppe. Som det fremgik af tabel 3, er de yngste og de ældste familier overrepræsenteret i de lave indkomstgrupper, mens de 30 til 59-årige er overrepræsenteret i de høje indkomstgrupper.

Figur 22 viser, hvorledes den samlede bruttogæld fordeler sig på familier i forskellige indkomstgrupper afhængigt af, om familien har nettogæld eller ej, og om bruttogælden er mere eller mindre end fem gange familieindkomsten efter skat.

Ved vurdering af den finansielle sektors risiko for tab er det især familier med nettogæld, der er centrale, og i den gruppe især familier med stor bruttogæld i forhold til indkomsten. Som det fremgik af bl.a. figur 8

BRUTTOGÆLDSMASSENS SAMMENSÆTNING, 2010

Figur 22

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og egne beregninger.

er der en tendens til, at de 10 pct. familier med størst bruttogæld har en bruttogæld på mere end ca. 5 gange indkomsten efter skat i de fleste alders- og indkomstgrupper. Der sondres derfor mellem familier med bruttogæld på mere eller mindre end fem gange indkomsten efter skat. Familier med både nettogæld og bruttogæld på mere end fem gange indkomst efter skat havde i 2010 i alt ca. 260 mia. kr. ud af familiernes samlede bruttogæld på 1.763 mia. kr. Disse familiers nettogæld var i alt ca. 80 mia. kr. Som figuren klart viser, er bruttogælden koncentreret i de tre øverste indkomstdecilgrupper, og det samme gør sig gældende for nettogældens vedkommende.

Som følge af faldet i boligpriserne fra 2006-07 til 2010 har der været en særlig interesse for boligejernes formuestilling og sårbarhed. Tabel 8

BESKRIVENDE STATISTIK FOR FAMILIER MED NETTOGÆLD I FORHOLD TIL ØVRIGE FAMILIER, KUN BOLIGEJERE, 2010 Tabel 8

	Boligejerfamilier med nettogæld	Øvrige boligejerfamilier
Antal familier	236.916	948.234
Alder, familiestørrelse og boligform		
Gns. alder på familiens ældste voksne	43,1	57,9
Andel af familier med to voksne, pct.	79,9	68,7
Gns. antal børn i familien	1,1	0,6
Andel boligejere, pct.	100,0	100,0
Indkomst, aktiver og passiver mv.		
Gennemsnitlig indkomst efter skat, kr.	468.391	394.321
Andel af samlede passiver blandt boligejerfamilier, pct.	33,2	66,8
Andel af samlede aktiver blandt boligejerfamilier, pct.	12,8	87,2
Gns. passiver, kr.	2.107.081	1.058.754
Gns aktiver, ekskl. pensionsformue, kr.	1.609.762	2.742.954
Gns aktiver, ekskl. pensionsformue og boliger i Danmark, kr.	91.730	220.347
Gns. nettoaktiver, kr.	-497.319	1.684.200
Bruttogældskvote, median, pct.	402,9	235,5
Nettogældskvote, median, pct.	76,7	-327,4
Gns. indbetaling til pensionsordninger, kr.	65.333	55.057
Gns. pensionsformue efter skat, kr.	574.859	983.327
Sammensætning af passiver		
Bankgæld som andel af samlede passiver, gns., pct.	26,1	26,7
Obligationsgæld som andel af samlede passiver, gns., pct.	72,5	72,9
Sociale og økonomiske begivenheder		
Andel af familier ramt af skilsmisse eller ægtefælles død inden for de seneste to år, pct.	3,1	2,7
Andel af familier ramt af mindst seks måneders ledighed inden for de seneste to år, pct.	4,4	2,6

Anm.: I beregningen af de gennemsnitlige pensionsindbetalinger er alle familier i hver gruppe inkluderet, herunder de familier, der ikke indbetaler til pensionsordninger. I beregningerne af de gennemsnitlige andele af henholdsvis obligationsgæld og bankgæld ud af familiens samlede gæld er familier uden gæld ikke inkluderet. Ledighedstal på individniveau er kun tilgængelige til og med 2009. Andelen af familier, der har været ramt af mindst seks måneders ledighed inden for de seneste to år, er derfor baseret på tal fra dette år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

viser nogle karakteristika for boligejere opdelt på familier med nettogæld og andre boligejere.

Familier, der ejer deres bolig og samtidig har nettogæld, er generelt kendetegnet ved at være langt yngre end andre boligejere, bestå af to voksne med børn og have væsentligt højere indkomster end andre boligejere. Gennemsnitsindkomsten efter skat ligger i den næstøverste indkomstdecilgruppe.

Nettogælden blandt boligejere med nettogæld er i gennemsnit 500.000 kr. pr familie. Særligt i denne gruppe af familier med høje indkomster vil der være tale om, at mange har etableret sig i de senere år ved højere boligpriser end nu og har afholdt udgifter til boligmodernisering og til anskaffelse af varige forbrugsgoder inkl. biler. Under de nuværende makroøkonomiske forhold kan disse familier næppe have store problemer med at betale ydelserne på deres lån, men det er samtidigt i denne gruppe, man vil finde sårbarhed i tilfælde af længerevarende arbejdsløshed eller hastigt stigende renter.

Betydning af visse sociale begivenheder

Tabel 9 viser, at familier, der har været ramt af længerevarende ledighed på flere punkter afviger fra andre familier. Indkomsterne efter skat er hen mod 10 pct. lavere end andre familiers til trods for, at der er flere af familierne, hvor der er to voksne. Der er ikke stor forskel på den gennemsnitlige bruttogæld, men gennemsnitsværdien af aktiverne er næsten 500.000 kr. lavere. Der er relativt set færre boligejere blandt familier ramt af længevarende ledighed, og gælden er i højere grad bankgæld.

Tabel 10 viser tilsvarende forholdene for familier ramt af skilsmisse eller ægtefælles død i 2009 og 2010. Ifølge sagens natur er der langt færre af disse familier, der ved udgangen af 2010 består af to voksne. Familieindkomsterne er derfor ca. det halve af indkomsterne hos øvrige ægtepar og registrerede partnere. Når der tages hensyn til forskellen i antallet af voksne, er der ikke en klar systematik i formuemæssig negativ retning hos familierne ramt af skilsmisse eller ægtefælles død.

Nettogæld med pensionsformuer som et aktiv

Inddrages familiernes pensionsformuer efter fradrag for opsat skat i opgørelsen, jf. figur 23, er det mindre end hver fjerde familie, der i 2010 havde nettogæld. Hvis pensionen ikke inddrages, er det som tidligere nævnt hver tredje. Medianhusstanden havde en nettoformue (negativ nettogæld) på 1,5 gange indkomsten efter skat mod 0,4 gange indkomsten, hvis pensionsformuen ikke inddrages, som det fremgik af figur 18. Det afhænger af analyseformålet, om det er relevant at inddrage pen-

BESKRIVENDE STATISTIK FOR FAMILIER RAMT AF MINDST SEKS MÅNEDERS LEDIGHED INDEN FOR SENESTE TO ÅR I FORHOLD TIL ØVRIGE FAMILIER, 2009 Tabel 9

	Familier ramt af ledighed	Øvrige familier
Antal familier	92.276	2.456.98
Alder, familiestørrelse og boligform		
Gns. alder på familiens ældste voksne	43,2	51,5
Andel af familier med to voksne, pct.	53,2	46,3
Gns. antal børn i familien	0,7	0,5
Andel boligejere, pct.	37,8	46,1
Indkomst, aktiver og passiver mv.		
Gennemsnitlig indkomst efter skat, kr.	271.731	295.053
Andel af samlede passiver ultimo året, pct.	3,3	96,7
Andel af samlede aktiver ultimo året, pct.	2,4	97,6
Gennemsnitlige passiver ultimo året, kr.	621.777	674.564
Gennemsnitlige aktiver ultimo året, kr.	833.993	1.297.57
Gennemsnitlige nettoaktiver ultimo året, kr.	212.216	623.009
Bruttogældskvot, median, pct.	109,0	85,4
Nettogældskvot, median, pct.	6,4	-40,0
Gns. indbetaling til pensionsordninger, kr.	22.990	41.423
Sammensætning af passiver		
Bankgæld som andel af samlede passiver, gns., pct.	66,1	56,6
Obligationsgæld som andel af samlede passiver, gns., pct.	33,0	42,9
Social og økonomiske begivenheder		
Andel af familier ramt af skilsmisse eller ægtefælles død inden for de seneste to år, pct.	3,1	3,4

Anm.: I beregningen af de gennemsnitlige pensionsindbetalinger er alle familier i hver gruppe inkluderet, herunder de familier, der ikke indbetaler til pensionsordninger. I beregningerne af de gennemsnitlige andele af henholdsvis obligationsgæld og bankgæld ud af familiens samlede gæld er familier uden gæld ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

sionsformuen eller ej, men omfanget af pensionsopsparingen er så stort, at det må indgå i mange familiers forbrugs- og gældsbeslutninger og derfor ikke kan negligeres under henvisning til mangel på likviditet.

Som det fremgår af figur 24, indebærer pensionsformuerne, at nettoformuekvoterne for medianfamilierne får en tendens til at stige med stigende indkomst (den negative nettogældskvot bliver numerisk større). Det er i modsætning til mønstret i figur 19, hvor pensionsformuerne er udeladt. I de fem øverste indkomstdecilgrupper har medianfamilierne en nettoformue på to til tre gange årsindkomsten efter skat.

Det fremgår tydeligt af figur 25, at formuefordelingen bliver stærkt aldersafhængig, når pensionsformuerne inddrages på aktivsiden, hvilket også var forventeligt. Det understreger imidlertid, at en betydelig del af familierne har så mange aktiver, at de også som pensionister kan håndtere at betale renter og afdrag på bruttogæld.

**BESKRIVENDE STATISTIK FOR FAMILIER RAMT AF SKILSMISSE ELLER ÆGTEFÆLLES
DØD INDEN FOR SENESTE TO ÅR I FORHOLD TIL ØVRIGE FAMILIER, 2010**

Tabel 10

	Familier ramt af skilsmisse eller ægtefælles død	Øvrige familier i alt	Øvrige ægtepar eller registrerede partnere
Antal familier	85.015	2.466.298	915.807
Alder, familiestørrelse og boligform			
Gns. alder på familiens ældste voksne	55,7	51,3	55,5
Andel af familier med to voksne, pct.	14,5	47,5	100,0
Gns. antal børn i familien	0,5	0,5	0,9
Andel boligejere, pct.	38,6	46,6	77,4
Indkomst, aktiver og passiver mv.			
Gennemsnitlig indkomst efter skat, kr.	257.570	309.281	456.448
Andel af samlede passiver ultimo året, pct.	3,1	96,9	64,8
Andel af samlede aktiver ultimo året, pct.	3,1	96,9	64,0
Gennemsnitlige passiver ultimo året, kr.	637.396	690.327	1.204.917
Gennemsnitlige aktiver ultimo året, kr.	1.223.216	1.321.200	2.277.043
Gennemsnitlige nettoaktiver ultimo året, kr.	585.820	630.873	1.072.126
Bruttogældskvote, median, pct.	90,9	85,4	216,4
Nettogældskvote, median, pct.	-41,4	-37,9	-136,8
Gns. indbetaling til pensionsordninger, kr.	27.379	36.766	62.470
Sammensætning af passiver			
Bankgæld som andel af samlede passiver, gns., pct.	58,1	56,7	37,8
Obligationsgæld som andel af samlede passiver, gns., pct.	41,2	42,8	61,7
Sociale og økonomiske begivenheder			
Andel af familier ramt af mindst seks måneders ledighed inden for de seneste to år, pct.	3,3	3,6	7,0

Anm.: I beregningen af de gennemsnitlige pensionsindbetalinger er alle familier i hver gruppe inkluderet, herunder de familier, der ikke indbetaler til pensionsordninger. I beregningerne af de gennemsnitlige andele af henholdsvis obligationsgæld og bankgæld ud af familiens samlede gæld er familier uden gæld ikke inkluderet. Ledighedstal på individniveau er kun tilgængelige til og med 2009. Andelen af familier, der har været ramt af mindst seks måneders ledighed inden for de seneste to år, er derfor baseret på tal fra dette år.

Kilde: Egne beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

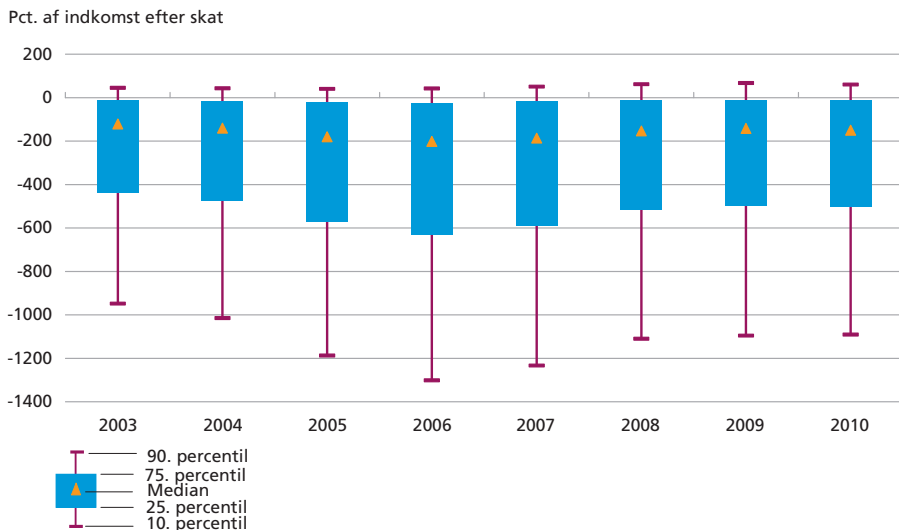
Ændring i gælds- og formueposter siden 2003

Tabel 11 viser, at de danske familier under ét har deres finansielle nettoaktiver siden 2003.¹ Bruttogælden er ganske vist øget med 734 mia. kr., men pensionsformuen efter skat er steget med 528 mia. kr. og andre aktiver end boliger, dvs. overvejende finansielle aktiver, er steget med 282 mia. kr., dvs. en forbedring af den finansielle nettostilling på ca. 75 mia. kr., hvortil kommer en stigning i værdien af boligerne på 930 mia. kr.

¹ Indkomst- og formueoplysninger baseret på årsopgørelsen går i vores datasæt tilbage til 2002. Data for pensionsformuer er derimod kun tilgængelige tilbage til 2003. Derefter betragter vi i dette afsnit udviklingen siden 2003.

**FORDELING AF FAMILIERNES NETTOGÆLDSKVOTE INKL. PENSIONSFORMUE
OVER TID**

Figur 23

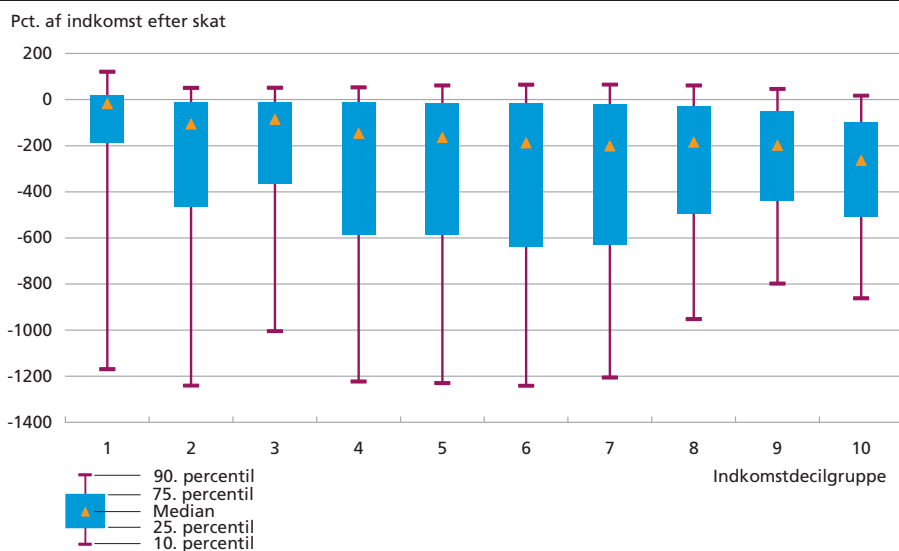

Anm.: Pensionsformuen er opgjort efter skat, dvs. med fradrag af den skønnede fremtidige indkomstskat af udbetalingerne. Dermed er værdien af pensionsformuen for familierne gjort sammenlignelig med den øvrige finansielle opsparing, der ikke er fradragsberettiget og derfor heller ikke skattepligtig.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

**FORDELING AF FAMILIERNES NETTOGÆLDSKVOTE INKL. PENSIONSFORMUE
PÅ TVÆRS AF INDKOMSTDECILGRUPPER, 2010**

Figur 24

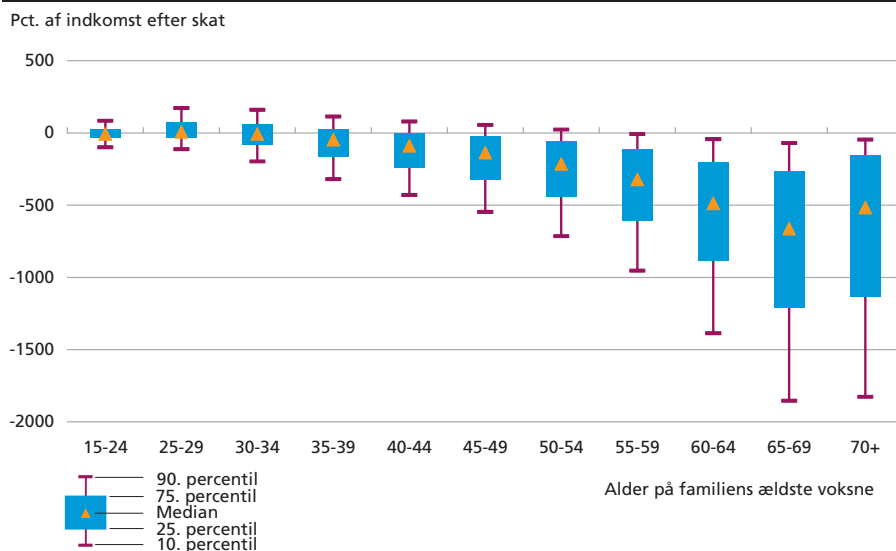

Anm.: Pensionsformuen er opgjort efter skat, dvs. med fradrag af den skønnede fremtidige indkomstskat af udbetalingerne. Dermed er værdien af pensionsformuen for familierne gjort sammenlignelig med den øvrige finansielle opsparing, der ikke er fradragsberettiget og derfor heller ikke skattepligtig.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

NETTOGÆLD SKVOTE INKL. PENSIONSFORMUER FORDELT EFTER ALDER, 2010

Figur 25

Anm.: Pensionsformuen er opgjort efter skat, dvs. med fradrag af den skønnede fremtidige indkomstskat af udbetalingerne. Dermed er værdien af pensionsformuen for familierne gjort sammenlignelig med den øvrige finansielle opsparing, der ikke er fradragsberettiget og derfor heller ikke skattepligtig.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

Det samlede billede dækker dog over store forskelle mellem de enkelte familier, som det er fremgået af de tidligere afsnit. Siden 2003 er bruttogælden i familier med nettogæld (ekskl. pensionsformue) steget med 346 mia. kr., næsten det halve af stigningen i den samlede bruttogæld. Denne familietype har samtidigt øget deres finansielle aktiver med 20 mia. kr., og deres pensionsformuer efter skat er steget med 117 mia. kr. Selv når pensionsformuerne indregnes, er den finansielle nettostilling

ÆNDRING I GÆLDS- OG FORMUEPOSTER 2003-10, UDVALGTE GRUPPER

Tabel 11

Mia. kr.	Alle familier	10. indkomstdecil-gruppe	10. bruttogældsdecil-gruppe	Familier med positiv nettogæld før pensionsformue
Bruttogæld	734	240	348	346
Aktiver ekskl. pensionsformue efter skat	1212	360	411	212
- boliger i Danmark	930	284	346	192
- andre aktiver	282	77	65	20
Aktiver inkl. pensionsformue efter skat	1.740	487	520	329
- pensionsformue efter skat	528	127	110	117

Anm.: Tabellen viser de absolutte ændringer fra 2003 til 2010 i summen for den pågældende variabel blandt familierne i hvert af de viste segmenter. Tallet i tabellens øverste højre hjørne angiver fx den absolutte forskel mellem den samlede bruttogæld i 2010 blandt de familier, der ved udgangen af 2010 havde positiv nettogæld, og den tilsvarende sum i 2003 for de familier, der havde positiv nettogæld i dette år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og andre institutioner, jf. boks 4.

således forringet med 210 mia. kr. i perioden, noget mere end værdien af deres ejerboliger er øget.

Trods den generelt positive formueudvikling siden 2003 er der således grupper, der har haft en anden og langt mere negativ udvikling.

LITTERATUR

De Økonomiske Råd (2008), Opsparing, *Dansk Økonomi*, forår.

Europa-Kommissionen (2012), Alert Mechanism Report.

http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/documents/alert_mechanism_report_2012_en.pdf

Isaksen, Jacob, Paul Lassenius Kramp, Louise Funch Sørensen og Søren Vester Sørensen (2011), Husholdningernes balancer og gæld – et internationalt landestudie, Danmarks Nationalbank, *Kvartalsoversigt*, 3. kvartal, Del 2.

Jørgensen, Michael (2007), Danskernes pensionsopsparinger, SFI – det nationale forskningscenter for velfærd.

Kramp, Paul Lassenius, Jane Lee Lohff og Jens Pagh Maltbæk (2012), Pensionsopsparing, Danmarks Nationalbank, *Kvartalsoversigt*, 1. kvartal, Del 1.

Velfærdskommissionen (2006), De fremtidige pensionsindkomster, *Fremtidens velfærd – vores valg*, kapitel 5.

Økonomi- og Erhvervsministeriet (2010) Familiernes økonomi, *Økonomisk Tema*, nr. 10